БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 139 (6574)
ИЮЛИИН 15
СРЕДА
1953 он

Сэв 20 мунгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО

РЕСПУБЛИКЫН КОММУНИСТНУУДАЙ БА АЖАЛШАДАЙ ҮГЭ

Бүхы советскэ арад шэнгеэр Бурят-Монголой коммунистнууд болон ажалшад манай арадай ба партиин хорото дайсан Берияын антипартийна, гүрэндэ эсэргүү ябуулгануудые туйлай ехээр зэбүүрхэнэ.

Республикымнай городуудта болон аймагуудта мүнөө партийна үргэн олон эдэбхитэдэй хабаадалгатайгаар партийна комитедүүдэй пленумүүд, ажалшадай хэдэн олон суглаанууд үнгэргэгдэжэ, Берияын антипартийна, гүрэндэ эсэргүү гэмтэ ябуулгануудые усадхахын тулада КПСС-эй Центральна Комитедэй Президиумэй дары түргэнээр абаһан эрид шанга хэмжээнүүд нэгэн һаналаар, тон халуунаар һайшаагдана.

Уржадэр манай республикын столицада Улан-Удын ба аймагуудай партийна эдэбхитэдтэй үргэн хабаадалгатайгаар партиин Бурят-Монголой областной ба Улан-Удын Городской комитедүүдэй хамтарһан пленум үнгэргэгдөө. КПСС-эй Центральна Комитедые тойрон Бурят-Монголой коммунистнуудай бата нигтаар жагсаһые, Маркс—Энгельс—Ленин—Сталинай агууехэ һургаалда тэдэнэй үнэн сэхэ байһые тус пленум эли тодоор харуулба. Манай арадай хорото дайсан Берияе Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин гэшүүнһээ гаргаха тухай КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй шиидхэбэриие, Берияын гэмтэ ябуулганууд тухай хэрэгые СССР-эй Верховно Сүүдэй үзэмжэдэ үгэхэ тухай ССР Союзай Верховно Соведэй Президиумэй тогтоолые пленумдэ хабаадагшад бүримүһэн һайшааба.

Берияын уршагта муухай ябуулгануудынь манай областной партийна организациие, республикымнай бүхы ажалшадые айхабтараар зэбүүрхүүлбэ гэжэ пленум дээрэ үгэ хэлэһэн хүн бүхэн тэмдэглэбэ. Берия гээшэ коммунистын шэнжэ түхэл алдаһан, буржуазна этэгээд, уласхоорондын империализмын үнэхөөрөө агент болоһониинь яаха аргагүй үнэн зүб гэршэ баримтанууд дээрэһээ элирүүлэгдэбэ. Энэ авантюрист, хилын саада тээхи империалистическэ хүсэнүүдэй хүлһэншэн элдэб мэхэ гохо хэжэ, партиин этигэл найдабарида орожо, гүрэнэй хүтэлбэрилгэдэ ороһон байба. Тииһэн бэеэрээ энэ этэгээд гүрэнэй засагые буляажа абаха гэһэн хара муухай зорилго урдаа табижа ябаһан байба.

Берия болбол худал хуурмаг элдэб шалтагаануудые баримталан хүдөө ажахын хойшолуулагдашагүй тон шухала асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгые зорюута һаатуулжа байгаа. Энэ хадаа колхозуудые һуларуулан муудуулха, оронииие эдеэ хоолой зүйлөөр хангалгада бэрхэшээлнүүдые ушаруулха зорилгоор хэгдэһэн байна.

Советскэ гүрэнэй дайсан Берия болбол Октябрьска социалистическэ революциин агууехэ туйлалта—СССР-эй арадуудай хани барисаае элдэб хорото муухай аргаар эбдэхэ хүсэлэнтэй байба. Имагтал ленинско-сталинска сэсэн мэргэн национальна политикын ашаар манай орон дотор ажаһуугаа бүхы яһатан үнэхөөр зол жаргалта ажабайдалтай болоо гэжэ Советскэ Союзай бүхы арадууд, тэрэ тоодо бурят-монгол арад зоншье тон һайнаар мэдэнэ. Хорото авантюрист Берия энэ политикые эбдэхэ, тиигэжэ капиталистическэ ёһо гуримуудые манай орон дотор дахин һэргээхэ гэжэ һэдэһэн байна. Иимэ түсэб яагаашье хадаа бэелүүлэгдэжэ шадахагүй! гэжэ манай агууехэ советскэ Эхэ ороной бүхы нацанууд, хамаг яһатан эрид хурсаар мэдүүлнэ.

Областной партийна организациин зориг эрмэлзэлгые мэдүүлхэ зуураа, партиин областной ба городской комитедүүдэй хамтарһан пленум болбол партиин ба советскэ арадай хорото дайсан Берияе эрид хатуугаар хэһээхэ эрилтэ табина.

Берияын хэрэгһээ политическэ һургаал абажа, саашанхи ажал ябуулгадаа зохихо тобшолол хэхэ гэһэн КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй заабариие хүтэлбэри болгон, партиин обкомой ба горкомой пленум республикымнай партийна болон советскэ организацинуудай хүдэлмэридэ үшөө горьтойхон дутагдалнууд бии байна гэжэ тэмдэглэбэ.

Олохон предприятинууд, илангаяа ой модоной, загаһанай, нүүрһэнэй промышленностиин предприятинууд гүрэнэй тогтоогдомол даалгабаринуудые хангалтагүйгөөр дүүргэнэ, доторойнгоо аргаболомжонуудые гүйсэд ашагланагүй, гаргаһан продукциингаа шанарые улам һайжаруулхын түлөө ёһотойгоор тэмсэнэгүй гэжэ тэмдэглэбэ.

Хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ мүн лэ олохон дутагдалнууд үзэгдэнэ. Газартаряалангай культурын доодо хэмжээндэ байһан ушарһаа хүдөө ажахын культурануудай ургаса дээшэлүүлхэ түсэб жэлһээ жэлдэ дүүргэгдэнэгүй. Хүдөө ажахые хүгжөөн дэбжүүлхэ ёһотой база байһан үүргэеэ олохон МТС-үүд үшөө бэелүүлжэ шаданагүй. Республикымнай ажахын гол һалбари — малажал хангалтагүйгөөр хүгжөөгдэнэ. Малажалай ашаг үгэлгые дээшэлүүлхын, тэжээлэй база байгуулхын түлөө мүнөө хүрэтэр ёһотой тэмсэл хэгдэнэгүй.

Эдэ бүхы дутагдалнууд юун дээрэһээ үзэгдэнэб гэхэдэ, парти доторой хүдэлмэриие һайжаруулха талаар партиин XIX съездын гаргаһан шиидхэбэринүүдые областной партийна организаци үшөөл һулаар бэелүүлнэ. Олохон горкомууд ба айкомууд партийна эхин организацинуудта бага туһаламжа үзүүлнэ, энэ ушарһаа урдаа табигдаһан зорилгонуудаа партийна эхин организацинууд хангалтагүйгөөр бэелүүлнэ, колхозуудай, МТС-үүдэй, предприятинуудай, эмхи зургаануудай ажал хэрэгые һайжаруулхын түлөө һулаар тэмсэнэ, коммунист бүхэндэ түрүү үүргэ дүүргүүлжэ шаданагүй.

Мүн областной партийна организацида идеологическа хүдэлмэри хангалтагүйгөөр табигданхай. Марксизм-ленинизмын пропаганда бодото ажабайдалһаа таһархайгаар ябуулагдана. Арад зоной дундахи ниитэ-политическэ хүдэлмэридэ мүн лэ горьтойхон дутагдалнууд бии байна.

Эдэ бүхы дутагдалнуудые үндэһөөрнь усадхаха, партийна ба гүрэнэй аппарадай бүхы шатануудтахи партийна хүтэлбэрилгые бүхы хэмжээгээр бэхижүүлхэ зорилго табигдана. Түбхын түрүүндэ промышленностиин болон хүдөө ажахын гээгдэлые эрид шууд усадхаха шухала. Энэ зорилгые шиидхэхын тулада партийна бүхы хүдэлмэриие шэнэдхэн табиха, партийна ба гүрэнэй журамые улам бэхижүүлхэ, парти, правительствын директивэнүүдэй хэр зэргээр бэелүүлэгдэжэ байһые саг үргэлжэ хинан шалгаха хэрэгтэй.

Марксизм-ленинизмые, советскэ байгуулалтын бодото үндэһэ һуури бологшо манай партиин политикые пропагандалха хэрэгые бүхы хэмжээгээр һайжаруулха гээшэ партийна организацинуудай тон шухала зорилго мүн. Бүхы пропагандистска хүдэлмэри хадаа ажалшадые советскэ патриотизмын, пролетарска интернационализмын үзэл сурталаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ зорюулагдаха ёһотой.

КПСС-эй Центральна Комитедые ба Советскэ правительствые тойрон, манай областной партийна организациин, республикымнай бүхы ажалшадай улам нигтаар жагсажа, илалта түгэс урагшаа дабшалгадаа шэнэ амжалтануудые туйлаха байһаниинь дамжаггүй.

ҮБҺЭ ХУРЯАЛГЫН МЕХАНИЗМУУДЫЕ БҮТЭЭСЭ ЕХЭТЭЙГЭЭР АШАГЛАЯ

НҮХЭД КОЛХОЗНИГУУД БА МЕХАНИЗАТОРНУУД! Иволгынхидай ба мухаршэбэрэйхидэй үүсхэлые халуунаар дэмжэгты!

Малдаа бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхэбди

Үбһэ хуряалгын халуун хаһа эхилбэ. Энэ кампаниие эмхитэйгээр үнгэргэбэл, ниитынгээ малда бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэжэ шадаха байнабди. Бидэнэр, сагаан-шулуутайнхид хүршэ «Победа» колхозойнгоо гэшүүдэй үүсхэлые дэмжэн, тэдэнһээ заашье дутуугүйгөөр хүдэлмэрилхээр шиидэнхэйбди. Тиимэһээ манай «Улаан Шулуутай» колхозой гэшүүд энэ жэлдэ үбһэндөө эртэ орожо, тэрээниие 17 үдэрэй турша соо дүүргэхээр хараалан, хүдэлмэрилжэ байна. Колхозойнгоо бүхы гурбан бригадые энэ һарын эхеэр Мухаршэбэр гэжэ голой сабшалан дээрэ хүдэлмэрилхөөр гаргаһан байнабди. Үбһэшэд июлиин 4-һөө гол түлэб хүдэлмэрилжэ эхилээ.

Мүнөө тэндэ 3 тракторна агрегат, 1 самоходно сенокосилка, 15 морин сенокосилка, 1 тракторна ба 18 морин тармуур хүдэлмэрилнэ. Үбһэ тармагшад, һүрилэгшэд хамта 93 хүн тэндэ ябана. Гадна, гуша гаран эхэнэрнүүд гэр шадарайнгаа сабшалан дээрэ хүдэлмэрилжэ байна.

Колхознай хамта дээрээ 2200 гектар сабшалангай ургаса хуряажа, 24600 центнер үбһэ абаха түсэбтэй. Теэд бидэнэр харгын заха болон бусад газарнуудые оруулалсан, 2394 га сабшажа, 28000 центнер үбһэ абаха гэжэ шиидээбди.

Энэ жэлдэ сабшалангай ургаса һайн. Юуб гэхэдэ, сабшалангай газар һайжаруулха талаар бага бэшэ хүдэлмэри хэгдэһэн байха юм. 11 хүнэй составтай тэжээл бэлэдхэлэй бригада хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэр 1900 гектар сабшалан хоёр дахин уһалаа. Мүн нилээд олон гектар сабшалан буртагһаа сэбэрлэгдээ. Бүхы сабшалан дээрэһээ дунда зэргээр гектар бүриин 11 центнер үлүүтэй үбһэн хуряагдаха байна. Зарим участогууд дээрэһээ га бүриин 25 центнер хүрэтэр үбһэн абтахаар хараалагдана.

Мүнөө 300 гаран гектарай үбһэн сабшагдаад байна. Сабшалга хуряалга хоёрой хоорондо забһар гаргахагүйн түлөө тэмсэнэбди. Наратай һайн үдэрнүүдтэ бүхы хүсэеэ хуряалгада табинабди. Мүнөө 130 шахуу гектар сабшалангай үбһэн тармагдажа, 300 гаран центнер үбһэн һүрилэгдөөд байха юм.

240 тонно силос дараха түсэбтэйбди. Тэрэниие хэхэ нүхэн үшөө бэлэн болоодүй. Энэ талаар нилээд ехэ дутуутай гээшэбди. Мүн 436 тонно набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ байнабди. Мүнөө 130 тонно набша мүшэр бэлдэгдээ. Эдэ бүхы хүдэлмэринүүдые тэжээл бэлэдхэлэй бригада малажалай хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта дүүргэнэ. Тэдэнэр силос дараха ба набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ түсэбүүдээ заатагүй дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байна.

Бригадануудай хоорондо социалистическэ мүрысөөнэй договорнууд баталагдаа. Мүрысөөндэ нүхэр Бимбаевай бригада түрүү зэргэдэ ябана. Морин сенокосилкын машинист-коммунист Будажапов 120 га талмайн үбһэ сабшаха гэһэн уялга абаад, эршэмтэйгээр ажаллажа байна.

Ниитын адуу малда тэжээл бэлэдхэхэ асуудалда колхозоймнай партийна организаци ехэ анхарал хандуулна. Үбһэшэдэй дунда ябуулагдаха ниитэ-политическэ хүдэлмэриин түсэб баталагдаа. Бригада бүхэндэ хошоод агитаторнууд хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэр хөөрэлдөө үнгэргэнэ, «Дайшалхы хуудаһануудые» гаргана. Агитаторнууд Даржаа Гомбожапов, Доржо Будаев гэгшэд һайнаар хүдэлмэрилнэд.

«Победа» колхозой колхознигуудай уряагаар республиканска мүрысөөндэ оролсожо, ерэхэ үбэлжэлгын үедэ малаа элбэг дэлбэг тэжээлээр хангахын түлөө тэмсэжэ байнабди.

Ц. Цыдыпов,
Мухаршэбэрэй аймагай «Улаан-Шулуутай» колхозой правлениин түрүүлэгшэ.

Убһэ хуряалгада үргэлжэдөө орохоор болоо

Хэжэнгын аймагай колхозуудта тэжээлэй тогтууритай база байгуулха дүүрэн арга боломжонууд бии. Мүнөө намаг гол газарнуудай ногоое үнинэй сабшахаар болоо. Хэрбээ аймагай колхозууд бүхы резервнүүдээ зүбөөр хэрэглэн, үбһэ хуряалгые эмхитэйгээр үнгэргэжэ шадаа һаа, ниитынгээ адуу малда хүсэд хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхэ байна. Үнгэрэгшэ 1951—1952 онуудта эндэхи олон колхозууд тэжээл бэлэдхэлые эмхигүйгөөр эхилээд, адуу малдаа бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл абажа шадаагүй дээрэһээ үбэлжэлгын үедэ малаа турааһан ба үхүүлһэн байгаа.

Тиигэбэшье, Хэжэнгын аймагай колхозууд алдуугаа дабтажа, энэ жэл тэжээлэй база байгуулха хүдэлмэриие мүн лэ хангалтагүйгөөр ябуулжа байна. Эндэхи олон колхозууд үшөө мүнөө болотор тэжээл бэлэдхэлэй хүдэлмэридэ бүхы колхознигуудаа хабаадуулаагүй, үбһэ хуряалгын машинануудые гүйсэд заһабарилаадүй байха юм. Жэшээнь, Советскэ сельсоведэй «Зурганай зам» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Намдаков) сенокосилканууд, морин тармуурнууд болон гар зүүрэй зэр зэмсэгүүдые бэлэн болгоодүй, бэлэдхэлэй хүдэлмэриин түсэбшье табижа дүүргээдүй байһаар. Үбһэ хуряалга дээрэ хэн ямар бригадада юу хэхэб гэжэ мүнөө хүрэтэрөө колхознигууд мэдээгүй байна. Гадна, энэ колхоздо мүнөө хүрэтэр тэжээл бэлэдхэлэй бригада байгуулагдаагүй. Энэ шалтагаанһаа эндэ сабшалангай газар һайжаруулха түсэб дүүргэгдээгүй. Мүн Дунда-Худанай сомоной Кировэй нэрэмжэтэ, Советскэ сельсоведэй «Заветы Ильича» колхозууд морин сенокосилканууд ба тармуурнуудаа гүйсэд заһабарилжа дүүргээдүй юм. Аймагай олон колхозуудта аса, тармуур, хажуур гэхэ мэтэ гар зүүрэй зэр зэмсэгүүд хүсэд бэлэдхэгдээгүй. Дунда-Худанай сомоной Молотовой нэрэмжэтэ колхозой МТФ-е даагша нүхэр Ц. Жанчиков «Хуушан хажуурнуудნай булта эбдэржэ дууһашоо, шэнэ хажуур, алха, дүшэ сельпоһоо абаха гэхэдэмнай үгы байна» гэжэ хөөрэнэ. Мүн «Заветы Ильича» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Тарабукинһаа гар зүүрэй зэмсэгүүдээ юундэ бэлэдхэнэгүйбта гэжэ асуухада «Колхознигуудта өөһэдтэнь байха аабза» гэжэ тон һанаа амарханаар харюусаба.

Тиихэдэ малдаа нэмэлтэ тэжээл болохо набша мүшэр бэлэдхэлгые эндэхи колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд тооногүй. Аймаг дотор 7125 тонно набшаһата тэжээл бэлэдхэгдэхэ ёһотой аад, июлиин 10 болотор оройдоо 444 тонно бэлэдхэгдэһэн байна. Эндэхи колхозууд набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө үни хада дүүргэхэ арга боломжотой байгаа. Теэд зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй энэ тэжээлые хэрэгтэй юумэн гэжэ һанадаггүй дээрэһээ набшаһата тэжээл бэлэдхэлгэ таһалдуулагдаһан байна. Жэшээнь, Сталинай нэрэмжэтэ колхоз 1056 тонно набшаһата тэжээл бэлэдхэхын орондо 27 тонно, Маленковой нэрэмжэтэ колхоз 390 тонныn орондо 8 тонно, «1-ое Мая» колхоз 181 тонныn орондо миил 7 тонно бэлэдхэбэ. Аймаг соогоо эгээл томо колхозуудай нэгэн Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Б. Гомбоев) 1140 тонно набшаһата тэжээл бэлэдхэхын орондо миил 3 тонно бэлэдхээ (?!).

Набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэриин аймаг дотор таһалдуулагдажа байхадань, аймагай хүтэлбэрилэгшэдэй һанаа амархан һуухань гайхалтай. Аймагай хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй управлениин мэргэжэлтэд набшаһата тэжээл бэлэдхэлгын удхашанарые колхознигуудта ойлгуулха талаар юушье хэдэггүй. Тэрэнэй эсэстэ аймагай олохон колхозуудта набшаһата тэжээл хаһа саг соогоо бэлэдхэгдэдэггүй, тэрээниие тоохогүй ябадал гарадаг, тиигэжэ набшаһата тэжээл бэлэдхэлгэ жэлһээ жэлдэ таһалдуулагдадаг байна.

Гадна, эртын силос дараха саг болоһоор үнинэй. Гэбэшье, эндэхи колхозууд энэ хүдэлмэриие мүн лэ хангалтагүйгөөр ябуулжа байна. Дунда-Худанай сомоной Кировэй нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Ринчиндоржиев) түсэбэй ёһоор 800 кубометрын багтаамжатай силоснэ 10 нүхэ заһабарилха ёһотой аад, оройдоо 3 нүхэ заһабарилһан байна. Ленинэй, Молотовой, Ворошиловай нэрэмжэтэ, «Зурганай зам» колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд силос дараха гэжэ оройдоо ой ухаандаашье оруулаагүй байһаар.

Хэжэнгын МТС үбһэ хуряалгын машина зэбсэгүүдые нобшо удаанаар заһабарилна. Үргэлжэдөө үбһэ сабшахаар болонхойшье һаань, тус МТС тракторна сенокосилкануудайнгаа заримыень колхозуудта эльгээгээдүй байһаар. Мүн шэнэ сенокосилкануудай зариманиинь хабсарагдаагүй зандаа гараж соогоо хэбтэнэ. Гадна, мүнөө жэлдэ Сталинай нэрэмжэтэ колхозой сабшалан дээрэ хүдэлмэрилхэ самоходно сенокосилка шухала частьнуудаар дутуу дээрэһээ мүнөө болотороо миил хэбтэһэн зандаа. Теэд үбһэ хуряалгын иимэ халуун үеын ерээд байхада МТС-эй директор нүхэр Матвеев дутагдалнуудаа түргэн усадхахые оролдоногүй.

Үбһэ тэжээл элбэг ехээр бэлэдхэхэ тухай асуудал партиин айкомой пленум ба аймгүйсэдкомой заседанинууд дээрэ хэдэн дахин хэлсэгдэжэ, дэлгэрэнгы шиидхэбэринүүд абтаһан байгаа. Теэд эдэ шиидхэбэринүүдынь бодотоор бэелүүлэгдэнгүй, саарһан дээрэ хосордог байна.

Ниитынгээ малда дүүрэн хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ гээшэ шухалын шухала хэрэг мүн. Ушар иимэһээ бии байгаа бүхы хүсэеэ энэ гэһээр үбһэ хуряалгада хабаадуулжа, элбэг ехэ тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэй.

П. Содбоев.

Харьков. Ново-Краматорско машина бүтээгшэдэй жэшээгээр транспортна машина бүтээлгын заводой коллектив бүтээн гаргажа байһан газогенераторна тепловозуудай шанарые һайжаруулхын ба шэгнүүрыень багадхахын түлөө мүрысэнэ. Һаяхан энэ завод 500 үлүүтэй килограммаар хүнгэдхэгдэһэн шэгнүүртэй «ТЭ-2» гэжэ шэнэ газогенераторна тепловоз бүтээн гаргаа.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «ТЭ-2» гэжэ шэнэ тепловоз.
ТАСС-эй фотохронико.

Киевскэ машина бүтээгшэдэй үгэ

КИЕВ. (ТАСС). «Большевик» гэжэ Киевскэ заводой машина бүтээгшэд ажалта үдэрэйнгөө һүүлдэ заводой суглаанда ерэбэ.

Тэндэ сугларагшад советскэ гүрэниие Берияын һуларуулха гэһэн антипартийна ба гүрэндэ эсэргүү хорото ябуулгануудые элирүүлһэн КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленумэй тогтоол тухай Украинын Коммунистическэ партиин ЦК-гэй секретарь нүхэр Кириченкын хэһэн мэдээсэлые тон ехэ анхаралтайгаар шагнаба.

Механо-хабсаруулгын цехын токарь нүхэр Малинин трибуна дээрэһээ иигэжэ хэлэбэ:

—Бидэ «Большевик» заводой машина бүтээгшэд, авантюрист ба империализмын хүлһэншэ, партиин ба советскэ арадай бузар дайсан Берияын зэбүүрхэмэ ябуулгануудые усадхаха талаар КПСС-эй Центральна Комитедэй зүгһөө саг соонь эрид шууд абаһан хэмжээнүүдые бүрин һайшаанабди.

—Урбагша Берия хадаа жэгшүүритэ муухай хорото ябуулгануудые хэжэ байгаа. Тэрэ хадаа манай орон дотор коммунистическэ байгуулалтын хэрэгтэ һаад хэхэ, парти ба арад хоёрой нэгэдэлые али болохоор һуларуулха гэжэ оролдоһон байна.

Олон арбаад жэлэй турша сос Коммунистическэ партиин политикын сэсэн мэргэн ба зүб байһаниие һайнаар ойлгобобди. Манай парти хадаа олон ниитэтэй холбоо барисаагаа бэхижүүлэн, хэдэн миллион ажалшадаар дэмжэгдэн, советскэ ороноо социализмын илалтада хүргэһэн байна. Манай партиие ленинскэ замһаа хазагайруулхые эрмэлзэһэн арадай бүхы дайсадые бута сохиһон ба харгыһаа зайсуулһан байна. Манай партиин XIX съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлэн, советскэ арад КПСС-эй Центральна Комитедэй хүтэлбэри доро урагшаа агууехэ зорилгодо — коммунизм тээшэ дабшаха байна.

Шэрэм хайлуулгын цехын хүдэлмэришэ нүхэр Арсентьева, механо-хабсаруулгын цехын слесарьнүүдэй бригадир нүхэр Кабанов, химическэ аппаратурын цехын парторганизациин секретарь нүхэр Дубняк гэгшэд трибуна дээрэ гараба. Тэдэнэр империалистнуудай агент Берияын урбагша ябуулгануудта зэбүүрхэһэнээ харуулхатаяа хамта, заводой коллектив, советскэ бүхы арадтал адляар революционно һэрэмжэеэ саг үргэлжэ дээшэлүүлхэ, социалистическэ мүрысөөе бүри үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гэжэ Коммунистическэ парти ба Советскэ правительствоя найдуулна. Суглаанда хабаадагшад КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоолые нэгэн һаналаар һайшааһан резолюци абаба.

Олониитын хабаадалгатай суглаанууд «Красный экскаватор», Укркабель гэжэ заводуудта, Киевэй бусад предприятинуудта болобо.

Ухибүүдэй 50 шэнэ садууд

ХАБАРОВСК, (ТАСС). Хада майлын ташалангаар таатай зохидхон гэр байранууд жэрылдэнэ. Ногоон талмай дээрэ дүүжэнгүүд ба элдэб янзын нааданхайнууд олон. Эндэ Орджоникидзын нэрэмжэтэ Хабаровска заводой үхибүүдэй садай хүмүүжүүлэгдэгшэд зуниие үнгэргэнэ. Хизаарай центрын үхибүүдэй бусад садуудай олон хүмүүжүүлэгдэгшэд тэрэшэлэн городой газаа тээхи дачануудта ошонхой.

Хизаар дотор һүүлэй хоёр жэлэй турша дотор үхибүүдэй 50 шахуу шэнэ садууд нээгдээ. Тэрээндэ сэнгэлиг зохидоор түхеэрэгдэһэн байранууд үгтөө. Мүнөө үедэ Хизаарай үхибүүдэй садуудта 20 мянга гаран үхибүүд хүмүүжүүлэгдэжэ байна.

Воскресник эмхидхэбэ

Иволгын аймпотребсоюзай профсоюзна организаци Калиновско сомоной XVII партсъездын нэрэмжэтэ колхозые үнинэй шефтээ абанхай.

Аймпотребсоюзай ба аймагай пищекомбинадай коллективууд воскресник эмхидхэжэ, үнгэрэгшэ амаралтада энэ колхоздо гараад, 100 шахуу центнер набшаһата тэжээл бэлдэһэн байна.

Энэ воскресникдэ Улан-Удын Железнодорожно районой комсомолецууд хабаадалсажа, ехэ туһаламжа үзүүлээ.

Колхозой правлени воскресникдэ хабаадагшадта эдэбхитэй һайнаар хүдэлһэнэйнь түлөө ехэ баясхалан хүргөө.

С. Сагадаров.

КПСС-эй ОБКОМОЙ, УЛАН-УДЫН ГОРКОМОЙ ХАМТАРҺАН ПЛЕНУМ

Уржадэр КПСС-эй обкомой, Улан-Удын горкомой хамтарһан пленум боложо, Берияын антипартийна, гүрэндэ эсэргүү хорото ябуулганууд тухай элидхэл партиин областной комитедэй секретарь нүхэр **А. У. Хахалов** хэһэн байна.

—Һаяхан КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленум боложо, Берияын антипартийна, гүрэндэ эсэргүү хорото ябуулганууд тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээд, тусгаар шиидхэбэри баталан абтаа Энэ шиидхэбэрине манай парти, бүхы советскэ арад тон халуунаар һайшаажа байна гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

Саашань элидхэлшэ хадаа Коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро манай ороной туйлаһан айхабтар ехэ амжалтанууд тухайда дэлгэрэнгыгээр тогтон хэлэбэ.

Партиин XIX съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ зуураа, Советскэ Союзай Коммунистическэ парти Центральна Комитедэйнгээ хүтэлбэри доро арадай ажахын бүхы һалбаринуудай хүсэ ехэтэ дэбжэлтэ туйлаа. Манай ороной экономическа хүсэ шадал, өөрыгөө хамгаалха шадабари хэлбэришэгүйгөөр бэхижэжэ, худэлмэришэдэй. колхознигуудай, интеллигенциин, бүхы советскэ хүнүүдэй ажабайдал дам саашадаа һайжаржа байна.

Эдэ бүхы амжалтанууд манай ороной хүдэлмэришэн ангиин ба таряашадай хоорондохи улам бэхижэжэ байгаа холбоо барисаагай, СССР-эй арадуудай хани барисаагай, советскэ общественэ морально-политическэ нэгэдэлэй хэлбэришэгүйгөөр бэхижэһэнэй аша үрэ, Коммунистическэ партиин зохёоһон политикын эрид шууд бэелүүлэгдэдэг ябадалай үрэ дүн мүн.

Империалистическэ лагерь тад ондоо байдалтай. Тэндэ капитализмын ниитэ кризис улам саашадаа хурсадана. Энэ ушарһаа дэлхэйн хүгжэлтын бүхы ябасань, нэгэ талаһаа, демократиин ба социализмын хүсэнүүдэй хэлбэришэгүйгөөр ургажа байһые, нүгөө талаһаа, империалистическэ лагериин хүсэнүүдэй ниитэ дээрээ улам улам һуларжа байһые гэршэлэн харуулна. Эдэ бүгэдэ хадаа империалистнуудые тон ехээр сошордуулна, эб найрамдалай, демократиин болон социализмын уласхоорондын лагериин, нэн түрүүн энэ лагериие толгойлон ябагша Советскэ Союзай улам ургажа байгаа хүсые һуларуулха зорилго империалистнууд урдаа табина. Тэдэнэр элдэб янзын хог богуудта, забхайрһан этэгээдүүдтэ түшэглэн, демократиин ба социализмын оронуудта өөһэдынгөө агентурын һүйдхэлтэ бузагай ябуулгые шангадхана.

Һүүлэй үедэ Берия үнэхөөр хэн байһанаа балшыса харуулжа, партида ба арадта харша ябуулгануудаа хэжэ эхилһэн байна. Тэрэ хадаа элдэб янзын мэхэ гохо хэжэ, найдабари, хүтэлбэрилгэдэ шурган ороһон байба. Урдань Берияын антипартийна, гүрэндэ эсэргүү хорото ажал-ябуулгань тон нюуса, далдалагдаһан байгаа.

Засагые буляажа абаха жэгшүүритэ муухай зорилгоор Берия хадаа Дотоодын хэрэгүүдэй министерствые партиин болон правительствын дээдэ тээ табихые, центртэ ба нютагуудта МВД-гэй органуудые партида, тэрэнэй хүтэлбэридэ эсэргүүгээр, СССР-эй правительстводэ эсэргүүгээр ашаглахые һэдэбэ.

Худал хуурмаг элдэб шалтагаануудые Берия дурдажа, хүдөө ажахын хойшолуулагдашагүй тон шухала зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгые али болохоор һаатуулха, колхозуудые һуларуулха, оронийе эдеэ хоолоор хангаха ябадалда бэрхэшээлнүүдые тохёолдуулха гэжэ һэдэһэн байгаа.

Берия хадаа СССР-эй арадуудай хани барисаас таһалдуулха, тэдэнэй хоорондо зүришэлдөө үүдхэхэ, союзна республикануудта буржуазна националистическэ этэгээдүүдые эдэбхитэй болгохо гэжэ хорото муухай элдэб аргаар һэдэбэ.

Советскэ хуулиие бэхижүүлхэ тухай партиин Центральна Комитедэй, Советскэ правительствын сэхэ шууд заабаринуудые бэелүүлхэ баатай болоходоо, тэрээндэ Берия зорюута һаад хэдэг, зарим ушарта тэдэ заабаринуудые хазагайруулха гэжэ һэдэдэг байгаа гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

Берия хадаа коммунистын шэнжэ шарайгүй болоо, буржуазна хорото этэгээд, үнэхөөр уласхоорондын империализмын агент болоо. Энэ карьерист, авантюрист, хилын саанахи империалистнуудай хүлһэншэ хадаа манай Коммунистическэ партиие доторһоонь һандаргаха, олон жэлнүүдэй туршада партиин зохёоһон политикые бэелүүлхэ ябадалда һаад тойбо ушаруулха, партиие болон гүрэниие хүтэлбэрилхэ хэрэгые булян абаха зорилготой байба.

Партиин Центральна Комитедэй Пленумэй нэгэн һаналаар буримүһэн һайшааһан, КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй дары саг соо абаһан эрид шууд хэмжээнүүдэй ашаар Берияын антипартийна, гүрэндэ эсэргүү хорото һэдэлгэнүүд элирүүлэгдээ. Берияын хорото муухай авантюриие усадхаһан ябадал хилын саада тээхи империалистическэ хүсэнүүдэй антисоветскэ ямаршье түсэбүүдынь парти, правительствын, советскэ арадай эбдэршэгүй бата хүсөөр, агуу ехэ нэгэдэлээр үй бута сохигдохо байһыень үшөө дахин гэршэлбэ.

Гэхэ зуура, Берияын хэрэгһээ политическэ шухала һургаал абаха хэрэгтэй гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ.

Манай партиин хүтэлбэрилгын хүсэниинь коллективнэ, нигта жагсаалтай, бата нэгэдэлтэй байдаг ушар мүн. Хүтэлбэрилгэдэ коллективнэ байха гэшэ манай партиин хүтэлбэрилгын эгээн дээдэ принцип мүн болоно. Партиин ба гүрэнэй аппарадай бүхы шатануудтахи партийна хүтэлбэрилгые бэхижүүлхэ, партийна хүтэлбэрилгын принципүүдые болон партийна ажабайдалай ёһо гуримуудые эрхим һайнаар бэелүүлхэ, партиин Уставай эрилтэнүүдые шууд сэхээр сахиха шухала гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ.

Партийна организацинууд болбол коммунистнуудай, бүхы ажалшадай революционно һэрэмжые эрид дээшэлүүлхэ зорилготой. Хорото ябуулгануудые хэхын тулада өөһэдынгөө агентнуудые манай дунда эльгээжэ байдаг, хойшодоошье эльгээхэ капиталистическэ хүреэлгэ тухайда хэзээдэшье мартажа болохогүй. Энэ ушарһаа кадрнуудые шэлэн дэбжүүлхэ ба хүмүүжүүлхэ хэрэгые, арад зоной дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэриие һайжаруулха тодорхой хэмжээнүүдые хараалха шухала. Мүн партийна пропагандые, политико-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие эрид шууд һайжаруулха хэрэгтэй.

Ямаршье тушаалда байгаа хүдэлмэришэ бүхэн партиин саг үргэлжын хиналта доро байха ёһотой. Бүхы эмхи зургаанууд, хүтэлбэрилхы хамаг хүдэлмэрилэгшэдэй ажал-ябуулгые, тэрэ тоодо Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын ажал-ябуулгые партийна органууд хододоо хинан шалгажа байха ёһотой. Энэ хадаа партийна организацинуудай эрхэнь байхаһаа гадна, мүн сэхэ уялгань болоно.

Манай партиин илагдашагүй хүсэтэй байдагынь үргэн ниитэ арад зонтоёо тэрэнэй бата нигта холбоо барисаатай байдаг ябадал мүн. Энэ холбоо барисаагаа дам саашадань бэхижүүлхэ, хүдэлмэришэдэй, колхознигуудай, интеллигенциин — бүхы советскэ хүнүүдэй ажабайдалые һайжаруулха тухай үдэр бүриин анхарал оролдолго гаргаха шухала.

СССР-эй арадуудай нигта хани барисаае улам батадхаха, манай олонациональна социалистическэ гүрэниие саашадань бэхижүүлхэ, Коммунистическэ партидаа, социалистическэ Эхэ орондоо үнэн сэхэ байхаар, пролетарска интернационализмын үзэл бодолоор советскэ хүнүүдые хүмүүжүүлхэ, буржуазно-националистическэ бүхы үзэл бодолтой эрид шууд тэмсэхэ гэшэ манай арюун нангин зорилго мүн.

Саашань элидхэлшэ хадаа манай республикын зарим министерствонүүдэй, мүн Министрнүүдэй Соведэйшье, партиин Улан-Удын горкомой ба партийна, советскэ хэдэ хэдэн органуудай хүдэлмэридэхи алдуу дутуунуудые шүүмжэлэн элирүүлбэ. Манай партийна организацинуудай партийно-эмхидхэлэй ба партийно-политическэ хүдэлмэридэ горьтойхон дутагдалнууд үшөө бии байһаар. Зарим партийна комитедүүд парти доторой демократиие эбдэнэ, пленумүүдээ саг болзор соонь үнгэргэнэгүй, хүдэлмэридэхи алдуу дутуунуудтаяа эбсэнэ, шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ ёһотойгоор дэлгэрүүлнэгүй.

Ажалшадай материальна ба культурна эрилтэнүүдые хангаха хэрэгтэ, худалдаа-наймаанай организацинуудай ажал-ябуулгада мүн лэ горьтойхон дутагдалнууд бии байна. Партийна ба советскэ органууд хүдөө ажахые ёһотой һайнаар хүтэлбэрилнэгүй, колхозуудые эмхидхэлэй-ажахын талаарнь дам саашадань бэхижүүлхэ, МТС-үүдэй баян ехэ техникые гүйсэдөөр ашаглаха хэрэгтэ бодото анхарал хандуулнагүй. Республикымнай партийна, советскэ органууд ажал хүдэлмэридэхи бүхы алдуу дутуунуудаа ойрын саг соо сүм усадхаха зорилгостой.

КПСС-эй Центральна Комитедэй тогтоолые манай областной партийна организациин, республикымнай бүхы ажалшадай буримүһэн һайшааха байһаниинь лабтай гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

Партиин ба арадай хорото дайсан Берияын бузагай ябуулганууд тухайда партиин Улан-Удын Городской райкомой секретарь нүхэр **Маслов** хэлэхэ зуураа, нигэжэ мэдүүлбэ:

—Буржуазна хорото этэгээд, уласхоорондын империализмын хүлһэншэ байһан Берияын бузагай муухай аашаа ябуулганнуудые дуулахадаа бүхы коммунистнууд болон партиináбэшэ хүнүүд тон ехээр зэбүүрхэбэ. Арадай дайсан Берия партиие ба оронийе хүтэлбэрилхэ хэрэгые буляажа абаха, партиин зохёоһон политикые манай орон дотор капитализмые һэргээхэ капитулянска политикаар һэлгэхэ түсэбтэй байба. Партиин Центральна Комитедэй Президиумэй ашаар Берияын антипартийна, гүрэндэ эсэргүү ябуулганууд буримүһэн элишэлэгдэбэ. КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоолдо харюу болгон бидэнэр партияа, советскэ правительствоёа тойрон үшөө нигтаар жагсахабди, политическэ һэрэмжэеэ улам дээшэлүүлхэбди.

— Партийна организацинуудай хүтэлбэрилхы үүргые дээшэлүүлгын гол шухала условинуудай нэгэниинь юуб гэхэдэ, партийна хүдэлмэридэ коллегиальна байха ябадал мүн болоно, — гэжэ КПСС-эй Мухаршэбэрэй айкомой секретарь нүхэр **Мирошниченко** тэмдэглэбэ. — Тээд Мухаршэбэрэй аймагай зарим партийна организацинуудта партийна суглаанууд, бюрогой заседанинууд саг соогоо үнгэргэгдэнэгүй. Зарим ушарта суглаанууд яаралтайгаар боложо, коммунистнуудай һанамжа дурадхалнууд гүйсэд анхаралда абтадаггүй байха юм. Зарим эмхи зургаанууд, тэрэ тоодо республиканска зарим эмхи зургаануудшье дороһоо ороһон шүүмжэлхы ажаглалтануудые ёһотойгоор хараадаа абадаггүй байна, — гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

—Партиин ба арадай хорото дайсан, империалистнуудай хүлһэншэн Берияе партиин гэшүүнһээ гаргаха тухай КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тон саг соогоо абтаһан шиидхэбэри ба Берияын гэмтэ ябуулганууд тухай хэрэгые СССР-эй Верховно Сүүдэй үзэмжэдэ дамжуулан үгэхэ тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй тогтоолые Улан-Удэ станциин депогой бүхы хүдэлмэришэдтэй хамта тон халуунаар һайшаанаб,—гэжэ паровозно машинист нүхэр **Калинин** мэдүүлбэ.

—Берияын хэрэгһээ бидэнэр политическэ тобшолол хэжэ, хүдэлмэридөө байһан бүхы дутагдалнуудые дары усадхаха ёһотойбди. Паровозно деподо элдэб дутагдалнууд үшөө бии. Тус депогой начальник нүхэр Романенко кадрнуудые шэлэн абаха ба дэбжүүлхэ хэрэгтэ тон харюусалгагүйгөөр хандана,—гэжэ тэрэ шүүмжэлбэ.

Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой партийна организациин секретарь нүхэр **Цыренов** СССР-тэхи колхозно байгуулалтые ямаршье дайсад хорлон һүйдхэжэ шадахагүй гэжэ мэдүүлбэ. Ажалшадай дайсан Берия тушаа абтаһан шиидхэбэриие Коммунистическэ партяар хүмүүжүүлэгдэһэн колхозно таряашад угаа һайшаана. Дайсадай бүхы һэдэлгэнүүдтэ харюу болгон манай колхозой гэшүүд мүнөө жэлэй ажахын шухала кампанинуудые эмхитэй һайнаар үнгэргэхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ байна гэжэ нүхэр Цыренов мэдүүлбэ.

Пленумдэ хабаадагшад философско наукануудай кандидат нүхэр **Хадалов,** филологическа наукануудай кандидат нүхэр **Хамаганов** гэгшэд городой интеллигенциин үмэнэһөө үгэ хэлэхэ зуураа, Коммунистическэ партиин хүтэлбэрээр манай республика дотор туйлагдаһан наукын ба культурын амжалтануудые тэмдэглэбэ.—Манай республикын культурын хүдэлмэрилэгшэд,—гэжэ нүхэр Хадалов хэлэбэ,—арадай хорото дайсан Берияын антипартийна, гүрэндэ эсэргүү гэмтэ ябуулгануудые буримүһэн зэбүүрхэнэ. Партиин XIX съездээр табигдаһан түүхэтэ зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ бидэнэр бүхы хүсэ шадалаа ба эрдэм мэргэжэлээ зорюулхабди.

Саашань нүхэр Хадалов үгэеэ үргэлжэлүүлхэ зуураа, манай республикада пропагандистска хүдэлмэри үшөөл һулаар табигданхай гэжэ тэмдэглэбэ. Республиканска газетэнүүд политическэ эрдэмээ коммунистнуудай дээшэлүүлхэ хэрэгтэ туһаламжа болгон пропагандистска статьянуудые тон үсөөнөөр толилно. Мүн партиин обкомой пропаганда ба агитациин таһаг арад зоной дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэриие һайнаар эмхидхэжэ шаданагүй гэжэ тэрэ шүүмжэлбэ.

Улан-Удын паровозо-вагонно заводой строгальщик, СССР-эй Верховно Соведэй депутат нүхэр **Курочкин** нигэжэ мэдүүлбэ:

—Арадай дайсан Берияе партиин зэргэнүүдһээ гаргаха ба тэрэниие сүүдтэ үгэхэ тухай партиин Центральна Комитедэй Пленумэй шиидхэбэриие, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй тогтоолые манай заводой коллектив нэгэн һаналаар һайшаана. Берияын антипартийна ба гүрэндэ эсэргүү һэдэлгэнүүдые партиин Центральна Комитет саг соонь зогсоогоо.

Манай заводой бүхы хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшад Коммунистическэ партяа, советскэ правительствоёа улам нигтаар тойрон жагсажа, парти, правительствын даалгабариие хэзээдэшье бүрин дүүргэхэ байһаниинь лабтай.

Республикын комсомолецуудай ба бүхы залуушуулай үмэнэһөө ВЛКСМ-эй обкомой секретарь нүхэр **Ганичев** үгэ хэлэбэ.

—Берияын хорото муухай ябуулганууд манай республикын комсомолецуудые ба бүхы залуушуулые гүн гүнзэгыгөөр зэбүүрхүүлбэ, — гэжэ тэрэ хэлэбэ. Берияын хорото хара хэрэгүүд партиин, правительствын, советскэ арадай эбдэршэгүй хүсөөр, бата нэгэдэлээр бута сохигдоо. Бидэнэр Эхэ орондоо инаг дуратай ба үнэн сэхэ байхаар залуушуулые хүмүүжүүлхын тулада улам һайнаар хүдэлмэрилхэ зэргэтэйбди.

Комсомолецуудай ба бүхы залуушуулай политическэ эрдэмые, тэдэнэрэй политическэ һэрэмжые дээшэлүүлхэ гэшэ партийна болон комсомольско организацинуудай тон шухала уялга мүн. Гэбэшье, манай республикын партиин ба комсомолой зарим айкомууд энэ шухала асуудалда анхаралаа үшөө һулаар хандуулна. Гансал энэ ушарһаа боложо, энэ жэлдэ республика доторнай 3000 гаран комсомолецууд политическэ һуралсалда хабаадуулагдаагүй байба. Комсомолецуудай политическэ һуралсал илангаяа Баргажанай, Курумканай, Зэдын, Прибайкальска аймагуудта муугаар табигданхай. Эдэ аймагуудай партийна организацинууд ВЛКСМ-эй айкомуудта партийна ёһотой туһаламжа үзүүлнэгүй гэжэ тэрэ шүүмжэлээ.

Паровозо-вагонно заводой партийна комитедэй секретарь нүхэр **Засецкий** нигэжэ хэлэбэ:

—Хорото дайсан, уласхоорондын империализмын агент Берияе партиһаа гаргаха тухай партиин Центральна Комитедэй Пленумэй тогтоолые, тэрэниие сүүдтэ үгэхэ тухай Верховно Соведэй Президиумэй тогтоолые паровозо-вагонно заводой коммунистнууд, тэрэшэлэн бүхы хүдэлмэришэд тон халуунаар, нэгэн һаналаар һайшаана. Дайсадай бүхы түсэбүүд, тэдэнэй бүхы һанал жүрөөдэлгэнүүд манай партиин, правительствын ба арадай нугаршагүй нэгэдэлээр хойшодоошье бута сохигдохо юм гэжэ Берияе элишэлһэн ушар дахинаа харуулна.

Хорото ябуулгануудые хэхын тулада өөһэдынгөө агентнуудые манай дунда эльгээжэ байдаг, хойшодоошье эльгээхэ капиталистическэ хүреэлгэ тухайда хэзээдэшье мартахагүй гэжэ парти маниие һургана. Энэ ушарһаа партийна организацинууд кадрнуудые шэлэн дэбжүүлхэ ба хүмүүжүүлхэ хэрэгые, бүхы хүн зоной дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэриие һайжаруулха тодорхой хэмжээнүүдые хараалха ёһотой. Партийна пропагандын хэрэгые, бүгэдые илагша Маркс — Энгельс — Ленин—Сталинай революционно һургаалые гүнзэгыгөөр ба творческо ёһоор шудалха хэрэгые эрид һайжаруулхын шухала байһан тухайда нүхэр Засецкий тэмдэглэбэ.

Заводой партийна комитет коммунистнуудай партийна һуралсалые һайнаар эмхидхэжэ үшөөл шадаагүй гэжэ тэрэ мэдэрбэ. Мүн республикын хүтэлбэрилхы зарим хүдэлмэрилэгшэд паровозо-вагонно заводой ажалшадай дунда лекци болон элидхэлнүүдые хэдэггүй гэжэ тэрэ шүүмжэлбэ.

Мүн КПСС-эй Улан-Удын горкомой секретарь нүхэр **Ножкин,** Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой партийна эхин организациин секретарь нүхэр **Гармаев,** БМАССР-эй Культурын министр нүхэр **Сафронов,** республикын Дотоодын хэрэгүүдэй министр нүхэр **Иванов,** «Байкалрыбколхозсоюзай» правлениин түрүүлэгшэ нүхэр **Анакин,** БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо нүхэр **Тараненко,** КПСС-эй обкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша нүхэр **Ажгибков** ба хамта 20 хүн энэ пленум дээрэ үгэ хэлэбэ.

Пленумдэ хабаадагшад партиин Центральна Комитедтэ, Советскэ правительствода хизааргүй үнэн сэхэ байһанаа, тэдээндэ тон ехээр этигэн найдадаг байһанаа баталан абаһан шиидхэбэри соогоо дахинаа харуулба. Тус пленум КПСС-эй Центральна Комитедэй тогтоолые буримүһэн һайшаагаад, тэрэниие областной партийна организациин бүхы ажал-ябуулгын үдэр бүриин хүтэлбэри болгохо гэжэ шиидхээд, партиин Центральна Комитедэй Пленумэй табиһан зорилгонуудые бэелүүлхэ талаар хэмжээнүүдые хараалба.

КПСС-эй Центральна Комитедые тойрон республикымнай партийна организаци өөрынгөө зэргэнүүдые улам нигтаар жагсаажа, партиин зохёоһон политикые бодотоор бэелүүлхын, партиин XIX съездын табиһан түүхэтэ зорилгонуудые гүйсэд дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ байха гэжэ Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедые партийна эдэбхитэдэй үргэн хабаадалгатайгаар болоһон КПСС-эй обкомой ба Улан-Удын горкомой хамтарһан пленум найдуулба.

Коллективнэ ёһоор хүтэлбэрилхэ принципые тон наринаар сахиха

Коммунистическэ парти болбол советскэ общественэ эмхидхэхы ба зоригжуулхы хүсэн мүн. Тэрээнэй сэсэн мэргэн хүтэлбэриин ашаар советскэ арад коммунистическэ байгуулгын хэрэгтэ бүхэдэлхэйн-түүхэтэ илалта туйлаа. КПСС-эй XIX съездын шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлэн, парти болбол арадай ажахын ба культурын бүхы һалбаринуудта саашанхи хүсэтэ дэбжэлтэ хангаһан байна.

Советскэ арадай зохёон байгуулхы ажал-ябуулгые Коммунистическэ партиин хүтэлбэрилгын агуу ехэ хүсэниинь юуб гэхэдэ, үни удаан жэлнүүдэй туршада партиин зохёоһон политикын үндэһэниинь Маркс— Энгельс — Ленин — Сталинай революционно теори мүн болоно. Парти болбол эмхидхэлэй хүдэлмэри, партиин доторой хэрэгүүдые, гүрэнэй хүдэлмэриие, ажахын ба культурна байгуулалтые хүтэлбэрилгын арга методүүдые нарижуулан һайжаруулга туйлай ехэ удхашанартай гэжэ тоолодог байгаа, тооложошье байна.

Эдэ үдэрнүүдтэ партийна активтай хамта боложо байгаа союзна республикануудай компартинуудай ЦК-нуудай, партиин областной, городской ба районно комитедүүдэй пленумүүд болбол партийна зэргэнүүдэй булад хатуу нэгэдэлтэйе, Центральна Комитедэ тойрон партиин нигтаар жагсанхайе харуулһан хүсэтэ демонстраци болоно. Пленумүүдтэ хабаадагшад бүхы партиин, бүхы советскэ арадай хүсэл зоригые элирхэйлэн, партиин ба арадай хорото дайсан, уласхоорондын империализмын агент Берияын гэмтэ ябуулгануудые зэбүүрхэн хараал шэрээл шэнгэнэ. Пленумүүд болбол Берияын антипартийна, гүрэндэ эсэргүү ябуулгануудые усадхахын тула партиин ЦК-гэй саг соонь абаһан эрид хэмжээнүүдые эгээл зүб гэжэ бүрин һайшаана.

Берияын хэрэгһээ политическэ урогуудые гаргажа, өөһэдынгөө саашанхи хүдэлмэридэ зохихо тобшололнуудые хэхэ гэһэн КПСС-эй ЦК-гэй заабаринуудые бэелүүлэн, партийна комитедүүдэй пленумүүд болбол парторганизацинуудай ажал-ябуулгадахи дутагдалнуудые шүүмжэлнэ, Центральна Комитедээр табигдаһан зорилгонуудые бэелүүлхэ талаар хэмжээ-ябуулгануудые хараална. Партийно-эмхидхэлэй ба политическэ хүдэлмэриин хэмжээе дээшэлүүлхэ; парти болон гүрэнэй аппарадай бүхы звенонуудтахи партийна хүтэлбэриие бэхижүүлхэ, партийна хүтэлбэриин принципүүдые ба партийна ажабайдалай нормонуудые нарин нигтаар дүүргэхэ ябадалда ехэ анхарал хандуулагдана.

Коллективнэ ёһоор хүтэлбэрилгэ хадаа манай партида партийна хүтэлбэриин дээдэ принцип мүн. Гансаараа гаргаһан шиидхэбэринүүд хододоо гү, али хододоо шахуу нэгэ талые баримталһан шиидхэбэринүүд болодог юм. Марксистско-ленинскэ теориин научна үндэһэ һуурида түшэглэдэг Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй политическэ коллективнэ дүй дүршэл, коллективнэ сэсэн ухаан лэ хадаа партиие ба оронийе зүбөөр хүтэлбэрилхэ, партиин зэргэнүүдэй хэлбэришэгүй ба нигта жагсаалтай байха, манай орон дотор коммунизм амжалтатайгаар байгуулха ябадал хангана гэжэ парти һургана.

Партийна зарим хүтэлбэрилэгшэд пленумүүдые, партийна активай суглаануудые хэнгүй байжа, тэдээниие хойшолуулжа, хойшонь татажа байхада онсо һаад түбэг болохогүй гэжэ һанадаг байна. Жэшээлхэдэ, партиин Приморско хизаарай Михайловска райкомой секретарь нүхэр Онучин тиимэ алдуутай позици баримтална. Энэ районда гурба һарын турша соо гансахан пленум болоо. Таджикска ССР-эй Кировобатска ба Куйбышевска районуудта партийна активай суглаанууд бүришье хаа-яа болодог байна. Энэ юу харуулнаб гэхэдэ, партиин заагдаһан райкомуудай хүтэлбэрилэгшэд асуудалнуудые райкомуудай гэшүүдэй ба партийна активай үргэн хабаадалгагүйгөөр шиидхэдэг, хүдэлмэреэ һайжаруулхын тула, ажахын болон культурна байгуулалтые бүри нарин һайнаар хүтэлбэрилгэ хангахын тула тэдэнэй дүй дүршэл ба эрдэм мэргэжэлые ашагладаггүй байна.

Коллективнэ ёһоор хүтэлбэрилхэ гэшэ юуб гэхэдэ, бүхы принципиальна шиидхэбэринүүд гүнзэгыгөөр шудалалгын ба бүхы талаһаань зүбшэн хэлсэлгын үндэһөөр абтадаг байна. Коллективнэ байлга гэшэ партийна хүтэлбэриин асари ехэ хүсэн мүн. Хүтэлбэрилэгшэд хэдышье ехэ дүй дүршэлтэй байгааһаа, тэдэнэр коллективэй дүй дүршэл ба эрдэм мэргэжэлые һэлгэжэ шадахагүй. Хүтэлбэрилхы ямаршье органдо ехэ дүй дүршэлтэй хүнүүд байдаг, тэдэнэй дүй дүршэлые ашаглалга хадаа зүб шиидхэбэринүүдые гаргаха, нигта һайн хүтэлбэрилгэ хангаха ябадалда туһалдаг.

Коллективнэ ёһоор хүтэлбэрилгэ ехэнхидээ хайшан гэжэ эбдэгдэдэг бэ гэхэдэ, партийна хүтэлбэрилхы органуудай заседанинууд хүсэд кворумгүйгөөр, зохихо бэлэдхэлгүйгөөр үнгэргэгдэдэг байна.

Зарим газарнуудта хүдэлмэриин тон шухала асуудалнуудаар абтаха шиидхэбэринүүд заримдаа партийна хүтэлбэрилхы органуудта уридшалан шудалалга ба коллективнэ зүбшэн хэлсэлгэгүйгөөр, асуун һуралгаар баталагдадаг байна.

Хүдэлмэриин иимэ арга методүүд партийна комитедэй гэшүүдэй эрхэнүүдые багадхана, тэдэнэрэй харюусалгые һуладхана, партийна хүтэлбэрилхы органой үүргые доошолуулна. Энэ хадаа партиин доторой демократиие бүдүүлигээр эбдэһэн ябадал мүн. Иимэ нормальна бэшэ байдал хадаа гүйхэн шанартай шиидхэбэри абаха ябадалда заримдаа али нэгэн партийна комитедые хүргэнэ. Хүдэлмэридөө коллективнэ байдалые эбдэһэнэй эсэстэ дутагдалнуудтай болон хүндүүлхэйтэһэн зүйлнүүдтэй тэмсэхэ гол арга метод—ёһотой шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ дэлгэрүүлэгдэнэгүй.

Коллективнэ ёһоор хүтэлбэрилхэ принцип болбол партийна органуудай хүтэлбэрилэгшэд гэшэ партийна комитедүүдэй гэшүүдтэй, партийна активтай, коммунистнуудтай зүбшэхэ, тэдээнэй һанамжануудые дуулаха, тэдэнэрэй шүүмжэлэлтэ ажаглалтануудые ба дурадхалнуудые хараадаа абаха хэрэг болоно. Шүүмжэлгые өөһэдһөө холодуулан зайлуулха гэжэ оролдодог хүтэлбэрилэгшэдэй ганса нэгэн бэшэ байһаниинь гэмшэлтэй. Шүүмжэлгэһээ далдалагдаһан ямбатад парти дотор байха ёһогүй гэжэ тэдэ хүтэлбэрилэгшэд ойлгоногүй.

Хүтэлбэрилэгшын үүргэ юуб гэхэдэ, шүүмжэлэлдэ партийна ёһоор хандалгын үльгэр жэшээ харуулха, хүдэлмэридөө өөрөө шүүмжэлэлэй ёһоор хандаха, шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ дэлгэрүүлгэдэ бүхы хэмжээгээр туһалха, үргэн ниитые һургахаһаа гадна, өөрөө хододоо тэдээнһээ һургаал абажа байха ёһотой. Ямаршье тушаалда байгаа һаа, хүтэлбэрилэгшэд гэшэ шүүмжэлэлые гомодолтойгоор хүлеэн абажа, өөрыгөө биб гэһэн һаналаа хэрэгүүдэй интересүүдһээ, партиин ба гүрэнэй интересүүдһээ дээдэ тээ табиха ёһогүй. Партийна хүдэлмэрилэгшэ болбол шүүмжэлэл дэлгэрүүлгын үүсхэлшэ байха, шүүмжэлэлые зүбөөр угтаха, шүүмжэлхы бүхы үнэтэ ажаглалтануудые хүлеэн абажа, тэдээнһээ зохихо тобшолол хэхэ уялгатай.

Коммунистическэ парти болбол өөрынгөө зэргэнүүдые ёһотой принципиальна байлгын сурталаар, коллективнэ ёһоор хүтэлбэрилгын, тус тус хүтэлбэрилэгшэдэй хүсэл зоригые коллективэй хүсэл зоригой эрхэдэ оруулжа шадалгын сурталаар хүмүүжүүлнэ. Ажал-ябуулгаяа коллективнээр эрхилхэ шадабари, тус тус нүхэдэй хүсэл зоригые коллективэй хүсэл зоригой эрхэдэ оруулхаар бэлэн байлга хадаа, имагта энэ хадаа манайда ёһотой партийна эрэлхэг зориг гэжэ нэрлэгдэдэг гэжэ И. В. Сталин заадаг байгаа. Тиимэ эрэлхэг зориггүйгөөр, өөрынгөө хүсэл зоригые коллективэй хүсэл зоригой эрхэдэ оруулха шадабаригүйгөөр,—эгээ иимэ шэнжэ шанаргүйгөөр, — коллектившье гэжэ үгы юм, коллективнэ хүтэлбэришье гэжэ үгы юм.

Партийна организацинуудай уялга юуб гэхэдэ, коллективнэ ёһоор хүтэлбэрилхэ принципые, мүн партийна комитедүүдэй пленумүүдые, партактивай суглаануудые зарлаха болзорнууд тухай, бүхы партийна органуудай жэгдэ һайн хүдэлмэри тухай КПСС-эй Уставай эрилтэнүүдые бодото байдал дээрэ тон наринаар сахиха ябадал болоно. Партиин доторой демократиие шууд сэхээр бэелүүлхэ, Коммунистическэ партяар зохёогдоһон партийна хүтэлбэриин принципүүдые ба партийна ажабайдалай нормонуудые сахиха гэшэ бүхы партийна хүдэлмэриин саашадаа дэбжэлгын, коммунизм байгуулгын замаар манай ороной амжалтатайгаар урагшаа дабшалгын үндэһэ һуури мүн.

(«Правдын» июлиин 13-най түрүү бэшэгһээ).

ХЭБЛЭЛЭИ ШЭНЖЭЛЭЛ

Нютагай ажабайдалые эли тодоор харуулха

Бурят-Монголой картые хаража үзэел Байгал далайн зүүн хойто зүрьеые зубшан хэдэн олон квадратна километр газар дээрэ манай республикын эгээн холын аймагуудай нэгэн Курумканай аймаг оршодог юм.

Энэ заха холын аймаг дотор Бурят-Монголой бүхы газар нютагуудайхидал зохёон байгуулхы ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ байдаг.

Энэ ажабайдалые гүнзэгыгөөр мэдэжэ, али бүхы талаһаань эли тодоор харуулха гээшэ аймагай газетын шухала зорилго мүн. Энэ зорилгые «Курумканский колхозник» гэжэ газетын ямараар дүүргэжэ байһые хаража үзэе. Нютагайнгаа ажабайдал тухай һонирхолтой материалнуудые энэ газетэ огто толилногүй гэжэ хэлэхэ аргагүй. Тэрэнэй хуудаһанууд дээрэ Курумканда болоһон хубилалтануудые харуулһан эли тодо корреспонденцинүүд яһала толилогдодог байха юм. «Аймагай ажалшадай культурын ба ажана һайн байдалай ургалта» гэжэ полосае һонирхожо уншахаар байна. Энэ хуудаһан дээрэ толилогдоһон «Һалбаран мандаһан Гарга» гэжэ статья соо ингэжэ бэшэгдэнэ:

«Колхознигуудай материальна ба культурна хэмжээн үдэрһөө үдэртэ ургана. Гарга нютагта долоон жэлэй һургуули хүдэлмэрилдэг. Тэндэ колхознигуудай 200 үлүүтэй хүүгэд һуража байдаг. Разгон гэжэ улус болбосон зохид колхозно тосхон болонхой. Гаргын сомондо гурбан амбулатори, нарайлалгын байшан, хүдөөгэй клуб, библиотекэ, колхозно радиоузел хүдэлмэрилнэ».

Саашань Гаргын уужам ехэ тала дайдада колхозой олон мянган толгой адуу малай атарлан бэлшэжэ ябадаг тухай статья соо хэлэгдэнэ. Анханда нүүдэл байдалтай байһан малшад хүдөө ажахын культурануудай үндэр ургаса ургуулжа шададаг болоо. Үндэр ургасын мастернууд Ч. Бадмаев, Ц. Юндунов гэгшэдтэ Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгогдонхой. Гаргын хүн зоной дундаһаа хэдэн олон багшанар, врачууд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, наукын ажал-ябуулагшад урган гараа. Гаргын үгытэй таряашадай хүбүүн байһан врач Сультим Базарон медицинскэ наукануудай кандидат, Бальжан Буянтуев—географическа наукануудай кандидат болонхой. Залуу поэт Николай Дамдинов Горькиин нэрэмжэтэ литературна институтда һуража байнхай. Улусай эрхим хүнүүд—Цыбык Батуев, Дулма Обхорова Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй депутадууд юм.

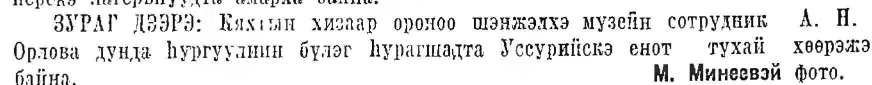
Нютагай байдалһаа иимэ эли тодо жэшээнүүдые абажа бэшэхэдэ, тэдэнь ажалшадые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ туһалдаг, түрэл нютаг орондоо тэдэниие улам энхэрмэ дуратай болгодог байна.

Гэхэ зуура, газетэ болбол нютагай ажабайдал тухай иимэ мартагдашагүй һонин корреспонденцинүүдые тон үсөөнөөр толилно. Газетын хуудаһануудта ехэнхидээ хүдөө ажахын кампанинуудай ябаса тухай материалнууд үгтэнэ. Тиихэдээ иимэ материалнуудынь тогтомол нэгэ янзаар лэ бэшэгдэдэг заншалтай. Тиимэһээ энэ жэлдэ толилогдоһон материалнуудынь урда жэлнүүдэйхиһээ ямаршье юумээр илгардаггүй байха юм. Имагтал колхозуудай нэрэ, хүнэй фамили һэлгэгдэһэн байдаг. Ехэнхидээ элдэб мэдээнүүд ба тоосоонууд ямаршье һонигүйгөөр газетэдэ бэшэгдэнэ. Хабарай тарилга, үбһэ ба таряа хуряалга, малай үбэлжэлгэ, хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэлгэ гэхэ мэтын ажахын-политическэ кампанинууд аймагай газетэдэ горьтой һуури эзэлхэ байһаниинь мэдээжэ. Гэбэшье, эдэ кампанинуудай хэршье шухала байгаа һаань аймагай ажабайдалай бусад һалбаринуудые багаар харуулжа болохогүй байна. Газетын номер бүридэ аймагай политическэ, ажахын болон культурна ажабайдал эли тодоор харуулагдаха ёһотой. Газетын материалнуудые уншахадаа аймагай ажалшадай духовно ба үйлэдбэриин ажабайдалые хүн зон мэдэжэ абаха ёһотой.

Курумканска газетын номерые уншахадаа аймагай ажабайдалые элеэр мэдэжэ абахань бэрхэтэй байна. Шэн зоригто ажалаараа орон нютагаа хубилгажа байһан таряашад, малшад, механизаторнууд тэрээн дээрэ оройдоошье бэшэгдэнэгүй. Газетэдэ бэшэжэ, хүдэлмэриингөө дүй дүршэл тухай хөөрэжэ үгэхыень үйлэдбэриин түрүүшүүлые газетын редакци уридаггүй байна. Нютагай промышленностиин предприятинуудай, ажаһуудалай мастерскойнуудай, столовонуудай, магазинуудай болон медицинскэ эмхи зургаануудай хүдэлмэри тухай газетэдэ оройдоошье бэшэгдэнэгүй. Аймаг дотор 3 тепловой электростанци баригдажа байнхай. Теэд тэрээн тухай газетэ юушье бэшэнэгүй.

Аймагай культурна ажабайдал газетын хуудаһанда тон багаар бэшэгдэнэ. Гэбэшье, аймаг дотор 14 һургуули, хүдөөгэй 5 клуб, 5 радиоузел, 5 киноустановко ба культурно-гэгээрэлэй бусад хэдэн эмхи зургаанууд хүдэлмэрилжэ байдаг. Киноустановконуудай хүдэлмэри тухай, ажалшадай зунай амаралта тухай, спортивна ажабайдал тухай газетэдэ юушье бэшэгдэнэгүй. Эдэ бүгэдэһөө харахада аймагайнгаа ажабайдалай элдэб шэнэ хубилалтанууд тухай уншагшадтаа мэдээсэжэ байхые газетын редакциин багаар оролдодог байһаниинь элирнэ.

«Курумканский колхозник» газетын редакцида бэлэдхэл һайнтай журналистнууд хүдэлмэрилжэ байдаг. Нютагай ажабайдалые эли тодоор харуулжа, газетэеэ һайжаруулха дүүрэн аргатай. Мүн партиин айком ёһото эрилтэ хэхэ, редакцидаа туһаламжа үзүүлхэ ёһотой.

Манай ороной һургуулинуудай һурагшад зунайнгаа амаралтые һонирхолтойгоор үнгэргэнэд. Нэгэ зариманиинь хизаар ороноо шэнжэлхын тулада аяншалгада гарана, экскурси хэнэ, нүгөө зариманиинь лагерьнуудта амарна.

Кяхтын бурят дунда һургуулиин ахалагша классуудай бүлэг һурагшад зунайнгаа амаралтын үедэ түрэл хизаараа шэнжэлхэ гэжэ шиидэһэн байна. Тэдэнэр республикын столица Улан-Удэ ерэжэ, түүхэтэ газарнуудаар ябаа. Эндэхи музейдэ, оперо ба баледэй театрта ороо, мүн маршрудайнгаа ёһоор Байкал ошоһон байна.

Эхин классуудай һурагшад городойнгоо оршон тойронние шэнжэлхэ ба пионерскэ лагерьнуудта амарха байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Кяхтын хизаар ороноо шэнжэлхэ музейн сотрудник А. Н. Орлова дунда һургуулиин бүлэг һурагшадта Уссурийскэ енот тухай хөөрэжэ байна.

М. Миневэй фото.

Культурын гуламта

Никольск—Мухаршэбэрэй аймагай томохон тосхонуудай нэгэн юм. Тэндэ Ленинэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын томодхогдоһон колхоз байдаг. Тосхоной клуб ба библиотекэ ажалшадай ёһотой культурын гуламта болонхой.

Тосхоной ажалшад сүлөөтэй сагтаа эндэ сугларжа, кинокартина, концерт харадаг, лекци шагнадаг ба шатар даам, биллиард наададаг юм. Тэрэшэлэн эндэ хатар танца болодог.

Клубай үүдэ орон сасуу ехэ зал байдаг. Залай ханануудаар байһан портредүүд, стенд, монтаж, лозунгнууд табадахи табанжэлэй түсэбөөр хараалагдаһан асари ехэ зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ колхознигуудые уряална.

Үнгэрэгшэ хабар клубай дэргэдэ стационарна киноустановко бии болгогдожо һара бүридөө арба дахин кинокартинанууд харуулагдана.

Клубые даагша Иван Бодров хүдэлмэреэ һайнаар эмхидхэжэ шадаа. Клубай соведэй арба нэгэн гэшүүд хүдэлмэреэ хоорондоо зүбөөр хубаагаад ажалладаг. Тэдэнэй нэгэ зариманиинь ханын газетэ гаргана, лекционно хүдэлмэри эмхидхэнэ, спортивна хүдэлмэри эрхилнэ, нүгөө зариманиинь ураһайханай самодеятельностиин кружогуудые хүтэлбэрилнэ, харуулан ойлгуулха агитаци хэнэ. Жэшээлхэдэ, долоон жэлэй һургуулиин багша нүхэр Калашников лекционно пропаганда ябуулна, почтын отделениие даагша нүхэр Алексеев спортивна хүдэлмэриие эмхидхэнэ.

Эндэ 15 хүнһөө бүридэһэн лекторскэ нэгэдэл бии. Тэрээндэ багшанар, медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, колхозой коммунистнар оролсоно. Жэлэй эхинһээ хойшо 30 гаран элидхэл, лекцинүүдые тэдэнэр уншаа. Партиин XIX съездын материалаар багшанар Смирнова, Ерофеев болон бусад хэдэ дахин лекци уншаһан байна. Һургуулиин директор нүхэр Федоров уласхоорондын байдал тухай элидхэл хээ. Тэрэшэлэн хүдөө ажахын, естественно-научна болон бусад темэнүүдээр олон лекци уншагдаһан байха юм. Тэдэ ехэнхидээ малажалай фермэнүүд, тарянажалай бригаданууд, тракторна отрядууд дээгүүр уншагдадаг байна.

Клубай ураһайханай самодеятельностиин кружогойхид поли дээрэ хүдэлмэрилжэ байһан бригаданuудта ошожо, һүүлэй үедэ хэдэн концерт харуулаа.

Клубай эдэбхитэд мүнөө үедэ тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ хүдэлмэрилжэ байһан колхознигуудта гол анхаралаа хандуулна. Лекторнууд болон агитаторнуудай семинар боложо, үбһэ хуряалгын үедэ уншагдаха лекци, элидхэлнүүдэй түсэб зохёогдоо. Оборой голдо үбһэндэ ябаһан колхознигуудта гурба дахин кино харуулхаар хараалагдаба. Үбһэшэдэй майханууд лозунг, плакатуудаар шэмэглэгдээ. Бригада бүхэндэ агитаторнууд томилогдонхой. Тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэридэ зорюулагдаһан тусхай ханын газетэ, «Дайшалхы хуудаһанууд» гаргагдадаг юм.

5 библиотекэнүүдые эмхидхэжэ, бригада бүхэндэ эльгээгдээ. Мүнөө клуб, библиотекые даагшанар үбһэшэдэй дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулхын тула 20 хоногой болзороор Оборой гол нүүжэ ошоо.

Н. Цыбенов.

ФЕЛЬЕТОН

Ялхитай харгы

Сэлэнгэ мүрэниие бүгтэрүүлэн табяатай үндэр, ута хүүргэ дээрэһээ баруулжаа харахада ямар зохид, ямар гоё агшаб даа: шугам шэнги сэб сэхээр зурыһан шоссейнэ заһамал харгы, тэрэниие шэмэглэһэн пэгшэгэр ногоон набшаһатай таримал модод хоёр талаарнь жэрылдээд, бүришье һайхан! Мэнэ һая ороһон аадар бороо жэгдэ асфальтаар хушагдаһан энэ харгын «нюурынь угаажархёо» гү гэжэ һанамаар, тэрээн дээгүүр нэгэшье адха бог шорой, хонхо ёнхо болошоһон газар нюдэндэ торолдоногүй. Бүхы нютагуудаймнай харгы зам барандаа иимэ болодог һаа ямар һайн, ябахада хүнгэн байха бэлэй!

Зүгөөр тиимэ сагай ерэхэ үшөөл үдышэг байна. Энэ дардам харгын ошоһон зүгтэ манай республикын эгээл дүтын аймагай центр—Иволгинск тосхон оршодог. Энэ үдэшэлэн тэндэ бүрхэг байба. Урда зүгые барижа, яаралгүй аажамаар субаһан баглагар хара үүлэнүүд ганса нэгэн дуһал унагаана. Газаа борэ хараан боложо байба. Энэ үедэ аалин байдалые таһалдуулан, хаанашьеб бүри дүтэхэнэ жэрхэштэй муухай абяан хэды хэды удаагаар сууряаташаба. Аймпотребсоюзай һаяхан баригдажа байгаа гэрэй хэрэлсээ дээрэһээ үхибүүд сошоһондоо гүйлдэнэ. Удангүй дежурна милиционер үйлсэдэ гаража, тэрэ зүг руу шагнаархан ошобо. Дүтэлөөд харахалаарнь нэгэ хүн пальтогойнгоо шагтануудые тайлаад, хоёр тээшэнь сэлижэрхинхэй, арай арайхан хүлөө һольболдуулжа ябаба.

— Хэн тэндэ һүхирнэб? — гэжэ дежурна милиционерэй асуухада:

— Би-би гээшэб. Та-танихаяа болёо гүт. Минии харгы дээрэ юундэ бог шорой хаянабта. За-за-заһабарилжа байһыемнай харанагүй гүт?.. — гэжэ танигдаагүй хүн харюусаад, урагшаа алхалан гэхэлээрээ бүдэржэ унан алдаба.

Энэ хүн дүтэлэн ерэхэдээ, харюусалгатай хүдэлмэрилэгшэдэй нэгэн — аймсоведэй гүйсэдкомой харгы замай таһагые даагша Павел Семенович Загузин мүн байба. Хүнүүдэй эндэ бии болохолоор нүхэр Загузин улам сортоотойгоор аашалжа, хоёр жабжаараа хөөһэ бураса ингэжэ харюусаба:

— Ми-минии харгы дээрэ хэ-хэн ботинка хаяаб. Асарагты намда милициин начальнигые, арһыень хуулажа хаяхаб. Хар-харуул, харуул!!!

Тиигэ тиигэһээршье байтараа манай герой милициин таһаг соо «амаржа» хонохо баатай болобо. Зүгөөр нүхэр Загузин бэлээр бэеэ тушаахa дурагүй хүн. Нилээд удаан тэрэ гэдэргээ шангаасалдаба, хараал шэрээл табиба. Эдэ бүгэдынгөө забһараар үнэн зүрхэнһөө иимэ үгэнүүдые табижархёо:

— Би танай мүнгөөр уугаагүйб. Минии һамган Клава һара хахад соо наймаашан байха зуураа урилтэ хээгүй. Шалгалтын һүүлээр миил 300 түхэригэй һэлгүү гараа бшуу. Энэ ехэ баяраар дашарамдуулан архи уухыемни таанад хорихогүйт...

Нүхэр Загузин үнэхөөрөөшье һамганайнгаа наймаалдаг элеэ хоолой магазин соо һайсахан «халад» гээд гараһан байба. Зүгөөр Клавынгаа үгэһөө эрид хадууржа, зүрхэтэй болоһондоо юм гү тэсэжэ ядаад, энэ төөрижэ ябаа. Хэрбээ харгы замай таһагай энэ даагшын хойноһоо нэгэ үдэр ябаад хараа һаа, яашье хүсэгдэхэгүй. Тэрэнэй харгы орёо түбэгтэй юм: гэрһээ гараад, ажалдаа ошобо гү гэһэн гэнтэ чайна соо хатуу харые шэмэжэ һууха, ажалһаа гараад гэртээ ошобо гү гэһэн элеэ хоолой магазин соо бутылкын таглаа мулталжа байха. Харгы зам заһабарилгые түргэнөөр, һайнаар хүтэлбэрилхын тула нүхэр Загузин тээмэндэ мотоцикл худалдажа абаа юм. Теэд тэрэ «хурдан морнииинь» хэрэг ажалдань ямар туһа хүргөө юм ааб, мэдэхын аргагүй. Харин гэрэнэй «Майн Нэгэн» колхоздо ошоод, циркын наада харуулһыень хүнүүд мартадаггүй, наада барин энеэлдэдэг. Ушар юуб гэхэдэ, уунхайшаг ябаһан Загузин ургажа байһан модые ута нарин харгы гэжэ һанаад, мотоциклаа сэхэ залаба. Теэд модоной оройдо гүйдэлөөрнь гаража шадаагүй, нюураа шулга татаад, тэрэ дороо элүүр болошоо һэн гэдэг...

Хэрбээ харгы замай таһагые даагшын ходо нимэрхүүгээр ябаа һаа, хэрэг ажалыень хэн хүтэлбэрилдэг юм? Харгын мастер Снзых гү? Үгы даа, тиимэ бэшэ. Нүхэр Снзых гансал ажалтай хүн: һарадаа нэгэ дахин салингай ведомость дээрэ гараа табидаг. Магад харгы заһабарилагша Шунков хүтэлбэрилдэг аалам? Үгы даа, эндүүрнэт. Салиһаа гадуур олзо бэдэржэ, нүхэр Шунков таһагайнгаа морёор түлеэ шэрэдэг. Гэсбанкын харуулшан Красовскиидо, райсобесые даагша Вахрушевайда тэргэтэй түлеэ оруулжа ябахыень олон хүнүүд хараһан байха. Тэндэһээ абтаһан «олзоһоо» нүхэр Загузинай хүртэлсэһэниинь лабтай, сэбэр мүнгөөр бэшэшье һаа, шэлтэй хараар.

Энэ таһагайхидай эгээл нимээр ажаллажа байхада, аймаг доторхи харгынууд заһабарилагданагүй, бүри ялхитай, дэншээ болоно. Иволгинскһаа Краснoярово хүрэтэр гү, али Саянтын, Гурульбын харгынуудые хараад үзэгты. Машинааршье, тэргээршье энээгүүр ябахань угаа түбэгтэй.

Албан тушаалдаа өө мөөгүйгөөр, үнэн зүрхэнһөө хандадаг хүнэй ажабайдалай зам сэб сэхэ ошоһон арюун харгы мэтэ һанагдадаг. Харин нүхэр Загузинай ябадал бог шорой, шулуу, модоор даруулһан, үни заяанай сэбэрлэгдээгүй ялхитай муухан зүргэ шэнгеэр үзэгдэнэ.

А. Анастасьев,
Ч. Рыгзынов.

Барадий МУНГОНОВ

ҮБҺЭШЭН

(РАССКАЗ)

Зунай һүни дашье богони. Зүүн хойноһоо огторгойн хаяа улам сайраһаар үдэр боложо эхилбэ. Энэ үедэ шэнэхэн дараанса хушалтатай полевой станай газаа түүдэбшэ носоогдожо, Улаан Элһэнэй нуур шадар тунаһан хүбэн сагаан маные нэбтэ харбан улаабхижа эхилбэ. Түүдэбшын наадахи ута столдо һуужа, хүгшэн залуугүй үбһэ сабшалгын тракторна отрядайхид барандаа эдеэлнэ. Бригадир Дондок Бадмаев, шэрүүн хара шарайтай гуша гара наһанай хүн, һууриһаа бодожо, үбһэшэдтэ хандан дуугарба.

—Зай нүхэд! Сагнайшье бага байна. Түргэнөөр таба-арба минутын зүблөө хэжэ, мүрысөөн тухай хөөрэлдөөдхия,—гэжэ Дондок эхилнэ.—Үсэгэлдэр зөөжэ ерэһээр бариһаар дүүрэн хүсөөрөө хүдэлөөгүйбди. Мүнөөдэр тэрэнээ хүсэлдүүлхэ ёһотойбди. Мүнөөдэр бүхы агрегадууднай хүдэлмэрилхэ. Үдэһөө хойшо тармажа, соможо эхилхэбди. Түрүүшынгээ һуринүүдые табихабди. Үбһөө шэмэтэй һайнаар абажа үзэе, нүхэд. Манай «Ажалай туяа» аймаг дотороо адуу малаар баян колхозуудай нэгэн гээшэ. Үнгэрэгшэ жэл үбһэ тэжээл багаар абаһанһаамнай боложо, адуу малнай ехээр туража ондо ороо һэн. Тэрэниие таанад һайса мэдэнэт. Үбэлэй шэмэрүүн хүйтэн соо, хабарай хагсуу бордоһо шуурган соо ямар хэсүү бэрхэшээлые дабажа гараабибди! Теэд бидэнэр нёдондонойнгоо алдуус дахин дабтажа, мүнөө үбэл малаа баһа турааха гээшэ аалди? Үгы даа, тиигэхэгүйбди. Уһалагдаха газарнууд үнгэрэгшэ хабартаа дууһан уһалагдаа. Харыт энэ нугые! Нёдондо эндэ хажуурта орохотой үгытэй ногоон ургаа һэн. Теэд мүнөө ямар үдхэн үндэр ногоон ургашоод байнаб! Энэ хаһдаа манай луговодуудай ажалай үрэ гээшэ, тэрэ тоодо манай Сыдыб абгайн,—гээд, Дондок үбгэжөөл тээшэ хараба.

—Сыдыб абгай! Дуулана гүт хэлэхыень?—гэжэ самоходно сенокосилкын машинист-комсомолец Цоктын Цырендоржо үбгэнэй хансыһаа татан, шангаар дуугарба. Сыдыб үбгэн дуугарангүй, түүдэгэй гал руу шэртэн, гааһаяа һорожо һуутараа аманһаа нэгэ ехэ утаа баглагад гүүлээд, Дондок тээшэ эрьебэ.

—Юрэдөө энэмнай хайшааншье юумэ гээшэ агшаб? Тэжээл бэлэдхэлэй бригадые эмхидхээбди гээд, хэды үбгэдые хадын хабшалай хаалтанууд тээшэ эльгээжэрхихэбди. Тиигэн бэеэрээ тээ нэгэ хэды болоод, нэгыень үхэршэн, нүгөөдыень барилгашан, гурбадахиинь харуулшан болгожорхихобди. Иимэ ажалһаа ямар биратай үрэ гарахаб даа. Тэжээл бэлэдхэлэй бригадые эмхидхэхээ һанаа юм һаа, һайнгаар эмхидхээд, хүсэд зэр зэмсэг, мори унаатайгаар олон хүниие үгөөд, бүхэли жэл соо хүдэлгэхэ юм һааб даа. Сабшалангаа хабар уһалха, утэгжүүлхэһээ гадна, үбэлдөө тошон хүргэжэ, тэрээгээрээ хабартаа ногооной ургажа байхадань уһалха, шэмэ ехэтэй элдэб ногоонуудые тариха хэрэгтэй байгаа,—гэжэ үбгэжөөл һанажа ябаһан һаналаа дууһыень табижархиба хэбэртэй.

— Сыдыб абгай, зүб лэ хэлэбэт,—гэжэ Дондок харюусана,—Алдуу дутуунуудынай ехэл гээшэ, тэрэнээ түргэнөөр заһаха ёһотойбди. Энээнһээ хойшо сабшалан һайжаруулгын хүдэлмэри хүсэд һайнаар ябуулдаг болохобди. Ногоо тариха, тошон хүргэхэ гээшэтнай тон зүйтэй байна.

Тиигээд Дондок үбһэшэдтэ барандань хандан хэлэбэ:—Зай нүхэд! Мүрысөөтэ ажалаа эхилэе. Хонгойн Хүлэй бригадатай мүрысэһэнөө, Хёлгын МТС-эй механизаторнуудай нэмэл бэшэгтэ харюу болгон, ехэ уялгануудые абаһанаа бү мартая!

Тэндэ һуугшад барандаа «Зөөб, зүб! Бултадаа мүрысэхэ»! гэлдэн дарья табилданад. Столой зүүн хажууда һууһан Сыдыб үбгэн томоотойгоор дуугарна.

—Дондогнай ехэл зүб хэлэбэ гээшэ. Юрэдөө эдэ түмэр хүлэгүүдтэй залуушуулһаа тиимэшье холо гээгдэхэгүйб гэжэ һанагшаб,—гээд, үбгэжөөлэй хүхюунээр хүс хүс энеэжэ һуутарынь:

—Бидэнэр комсомолецууд нормоёо зуун табин процент дүүргэдэг байхабди, —гэжэ Цырендоржо гэнтэ шангаар дуугаржархиба. Мүнөө тэрээнтэй нэгэн һаналаар зоригжонхой, трактораар тармагша Сыдыбэй Сырыгма, сенокосилкын машинист Зоригтын Дугар, машинаар һүри хаягшад Жаргалай Бата, Жигмидэй Гунгар болон бусад комсомолецууд Цырендоржотой зэргэлэн һуугаад һэн...

Уданшьегүй, самоходно сенокосилкануудай дорюун абяан үргэн талые доһолгон, аяар тэрэ баруун урдуур түглыһэн Тожоохоной нарһан тужа дээгүүр сууряатан холуур зэдэлнэ. Цырендоржо Дугар хоёр самоходно сенокосилкануудаа жолоодон, үргэн талын сабшаланда гараба. Мүн бургааһанай оёор ухашалхаяа Сыдыб үбгэн хажуураа үргэлэн даб гэбэ. Үбһэ хуряалгын халуун хүдэлмэри эхилбэ.

* * *

Үдэшын алтан шаргал наран арюунда орожо, уулын саагуур шурган, харагдахаяа болибо. Тэрэшье бээз, һэрюухэн һэбшээн һэб-һаб үлеэжэ, нармай ногоон талые зөөлэхэнөөр долгилуулба.

Цоктын Цырендоржо үдэшын һэрюугээр һайсахан сабшажа абаха һанаатай косилкаяа улам түргэдүүлбэ. «Сырыгма тармажал ябана. Харанхы болотор баһал ехые тармажа үрдихэ гээ ха» гэжэ Цырендоржо зосоогоо һанаад, аяар тэрэ нугада улаахан платьетай басаганай трактораар үбһэ тармуулжа ябахыень харасагаан:

Колхозойм арюухан сабшаланда
Косилкам шунгаад абьяастайл,
Холшор гансахан инагни
Хубаагаад зүрхым абьястайл.
Талынгаа үргэнхэн таряаланда
Тракторни тамараад абьястайл,
Танил гансахан инагни
Татахадаад зүрхым абьяастайл,—

гэжэ ханхинаса дуулахань, самоходкын хүнхинөөнтэй нэгэдэн, үдэшын номгон агаарта сууряатан дуулдана. Цырендоржо зэлдэр зулгы занта Сырыгмада дуралһаар үнинэй юм. Теэд өөрынгөө дуран тухай Сырыгмада нэгэншье үгэ хэлэжэ үзөөгүй, хажуудань ошоходоол амандаа уһа балгаһандал, мүртэй юумэ дуугаржа шададаггүй, тэбэдээд дуугарха үгөө олодоггүй юм. Хэлэхэ гэжэ үниинһөө хойшо һанажа зохёожо ябаһан гоё һайхан, зүрхэ хүдэлгэмэ үгэнүүдынь тэрэ дары мартагдашадаг даа. Хонгор Добын наадандашье, артелиингээ центрын клуб соошье басагад хүбүүдэй наярса ёхор хатаржа байхадань, түхэреэн сагаахан шарайтай, мойһон харахан нюдэтэй басаганай ханхюурдан ябахыень Цырендоржо һэмээхэн һайхашаан, зүрхэеэ хүдэлгэн харадаг юм. Баяртын Баханын, Дамбиин Шодуунайн хубхай ниилтагашалдан, Сырыгмада һаймһаралдахадань, нюдэндэнь торсолдохо гэжэ оролдоходонь, Цырендоржодо ямар хүндэ, ямар бэрхэтэй байдагынь Сырыгма хаанаһаа мэдэхэб даа. Одоол мүнөө үдэшэлэн хэлэжэрхихэ юм байна, тиигээд лэ болодог юумэнь болуужан гэжэ Цырендоржо өөрыгөө шадалаараа зоригжуулба. Басагантай, илангаяа сэбэрхэн басагантай, Сырыгматай хөөрэлдэжэ шададаггүй байһандаа Цырендоржо өөрыгөө аман соогоо хараан, шүлөө зууна.

Цырендоржын ингэжэ дуулаһаар үшөө нэгэ тойроод ерэхэдэнь, хүрин улаан шарайтай Баяртын Бахана хэмжүүр үргэлэнхэй:

Хонгёохон хоолойниини аялган
Холшорхон инагташ дуулданал даа,
Хүринхэн зүрхыень хүлгүүлнэл даа,—

гэжэ урдаһаань дуулан, энеэбхилэн угтажа байба. Цырендоржо самоходкоёо байлгаад, мөөрэ дээгүүрнь бүгтэрэн, Баханаһаа асууба:

—Зай Бахана, яатараа маһалзанаш? Дугарай тойроошые хэмжээ гүш, хэды болоноб?

—Хэмжээ, хэмжээ. Баһа Сырыгмагай тармажа дууһахаяа байгаашые хэмжээб,—Бахана Хёлгын нуга тээшэ заагана, —хоёр нормо хүсээн алдаба. Харана гүш тэрэ, ямар аймшагтайгаар тармажа ябана гээшэб. Шимни шадажал байнаш даа, иимэхэн басаган гээшэ, —эрхыгээ ёдойлгоно,—Эх! Би һаа гү... харуулхал һэмдаа...

—Теэд харуулхаяа яанаш?

—Иигэжэ һанаа алдажа ябанхаар ошоод лэ, сэб сэхэ хэлэжэрхихэ һэм: «Дуратайб, абарыш! Хайрлыш!..» һа-һа-һа... Халагни халаг, тииһээр байтарнай хадамда гарашахань гээбы...

—Залхуутайлдаа саш. Сүлөөгүй сагта юун хэрэггүй юумэ шашагшабша,—гэжэ Цырендоржо ууртайгаар дуугарба.

—Сырыгма тухай хэлэхэдэ ходо сүлөөгүй байдаг гээшэ гүш?—гээд, Бахана башамтайгаар энеэнэ.

—Шамтай шашалдаха сүлөөмгүй. Дугарай тойроошо хэды гектар бэ?

—Тэрэшни нормоёо дүүргээгүй, һанаагаа ехээр бү зобо,—гээд, Бахана мэхэтэйгээр эмнигэд гэбэ,—Теэд шни баһал ехээр тойроо хаш

—Минии тойроошые хэмжээрэй. Харанхы болотор дууһахаб,—гэжэ Баханада захяад, Цырендоржо сабшуулжа оробо. Бахана хойноһоонь харан үлэхэ зуураа «Зоригтын Дугарһаа багые сабшаа һаашни Сырыгма шамайе һайханааршье харахаяа болихол һэн хани» гэжэ хара һанаатайгаар бодоно. Атаа мэеэнэй юумэдэ хатажа ябаһаар Бахана хэмжүүрэйнгээ тоо алдажархибашье, шүдэеэ ирбайлган, гараараа зангажархина:

—һэ, бараг юумэ ааб даа. Цырендоржынхи багашагшье байхадаа яагаадхихонь һэм..:

* * *

Һүүлшын гэгээн толоной унтаржа, хадын саагуур шунган һүнэхэдэнь, огторгойн олон түмэн одо мүшэд улам олошорон ялалзана. Энэ үедэ үдэрэйнгөө ажал дүүргэһэн үбһэшэд дуугаа дуулалдан ерэжэ, полевой станай газаа улаабхиһан галаа тойрон үдэрэйнгөө һонинние хөөрэлдэнэд. Мэнэ һаяхан ерэһэн Бахана бригадиртай хамта галай захаар зэргэлэн, хэмжэһэн газарайнгаа тоо процентые гаргана.

(Түгэсхэлынь 1-дэхи нюурта)

В. И. Ленинэй зохёолнуудай 26-дахи том Болгарида хэблэгдэн гаргагдаба

СОФИЯ, июлиин 12 (ТАСС). Болгарскэ коммунистическэ партиин хэблэлэй газар В. И. Ленинэй зохёолнуудай 26-дахи томые болгар хэлэн дээрэ хэблэн гаргаба гэжэ Болгарска телеграфна агентство дамжуулба.

Монгол арадай революциин 32 жэлэй ойе Улан-Баторта һайндэрлэлгэ

УЛАН-БАТОР, июлиин 11. (ТАСС). Мүнөөдэр монгол арад хадаа Монгол дотор арадай революциин хэгдэһээр 32 жэлэй ойе тэмдэглэжэ байна. Монгол Арадай Республикын столица Улан-Батор город һайндэрэйхээр шэмэглэгдэнхэй. Столицада ерэһэн малша арадууд, худэлмэришэд, интеллигенци Сүхэ Баторай нэрэмжэтэ талмай дээрэ суглараба. Гарнизоной сэрэгүүд түхеэрэн байдалтайгаар жагсаба. Маркс — Энгельс—Ленин — Сталинай зурагуудтай улаан ехэ түг правительствын байшангай урда тээ Маршал Чойбалсанай хүүр дээрэ харагдана.

10 час 10 минута. Маршал Чойбалсанай хүүрэй табигдаһан газарай трибуна дээрэ МНР-эй премьер-министр Цеденбал, арадай ехэ хуралай президиумэй түрүүлэгшэ Бумацэнде, монгол арадай-революционно партиин ЦК-гэй политбюрогой гэшүүд, СССР-һээ МНР-тэ байгаа Онсо ба Бүрин эрхэтэ Посол Г. И. Иванников гараба. Гүрэнэй обороной министр генерал-лейтенант Бата, парадые командалагша генерал-майор Цэг гэгшээр удхэшэгдэн, сэрэгүүдые тойрон ябажа амаршалба. Агуухэ һайндэрэй дашарамдуулан, монгол армиин сэрэгшэдые амаршалаад, Бата трибуна дээрэ гараба.

МНР-эй премьер-министр Цеденбал талмай дээрэ сугларһан ажалшадта ба Монголой армиин сэрэгшэдтэ хандажа, үгэ хэлэбэ. Тэрэ хадаа арадай засагай жэлнүүдтэ Советскэ Союзай ахадуугай найн һайхан туһаламжатайгаар Монгол арадай-революционно партиин хүтэлбэри доро монгол арадай түлаһан агуухэ амжалтанууд тухай, ороной ажалшадай зорилгонууд тухай хэлэбэ. Цеденбал хадаа туйлаһан амжалтаараа һанаагаа амархагүй, алдуу дутуунуудые эрид шангаар элирүүлхэ, тэдэние бүрин зайлуулха, дотоодын ба гадаадын дайсадай аашанууд тушаа хёрхо һэрэмжэтэй байха гэжэ уряалаа.

Цеденбалай үгэ хэлэһэнэй һүүлээр, сэрэгэй парад ба ажалшадай демонстраци болоо.

Арадай революциин 32 жэлэй ойдо зорюулагдаһан Улан-Баторай ажалшадай демонстрацида олон арбаад мянган хүн хабаадаа.

Демонстрациин дүүрэһэнэй һүүлээр, нааданай талмай дээрэ заншал болоһон һайндэр болоо, энэ һайндэр 3 үдэр үргэлжэлхэ юм.

Германска Демократическа Республикын премьер-министрын дэргэдэхи хэблэлэй эмхи зургаанай мэдээсэл

БЕРЛИН, июлиин 11. (ТАСС). АДН агентство Германска Демократическа Республикын премьер министрын дэргэдэхи хэблэлэй эмхи зургаанай иимэ мэдээсэлые мүнөөдэр дамжуулаа гэбэл:

Берлиндэ американска хүтэлбэри доро хэгдэһэн хорото аашын буруу һүрэһэнэй һүүлээр, американска правительство хадаа Германска Демократическа Республикын ажал зондо 15 миллион доллар хэмжээтэй мүнгэнэй эдеэ хоолые үгэхэ гэжэ 1953 оной июлиин 10-да Советскэ правительстводо эльгээһэн ноото соорсо дурадханһан байгаа.

Германска Демократическа Республикын энэ зоной материална ажабайдалые һайжаруулгада, манай эхэ оронине амгалан ёһоор дахин һэргээн бодхоолгодо зорюулагдаһан Германска Демократическа Республикын правительствын политикые бэелүүлхэ ябадалһаа айһан, мүн тус политикые июниин 17-до фашистска хорото аашын туһаламжатайгаар үгы хэхые һэдэһэн хүсэнүүд «американска туһаламжын» ашаар өөрынгөө хорото аашые дахин хэхэ гэжэ оролдоно. Американска, английска ба французска верховно комиссарнууд Германска ажаhуугшадай хэрэгтэ эдеэ хоолой продуктнуудые худалдаа наймаанай замаар шиидхэлгэдэ хабаадаха ёһотой гэһэн мэдүүлгэ хадаа дай хэхэ гэһэн американска политикые эмхидхэгшэдэй ямар юумэ туйлаха һанаатай байһаниие элеэр харуулна.

Хэдэн жэлэй урда тээ Германска Демократическа Республикын правительство хадаа жэл бүри 2 миллиард марка хэмжээтэй германска дотор худалдаа наймаанай хэлсээнүүдые хэхээр бэлэн байһан тухайгаа мэдүүлһэн юм. Американецүүд ба Аденауэрэй правительствын эрхэ мэдэлтэ органууд энэ эрмэлзэлгэдэ али болохо аргаар һаад хэжэ, тэрэнэй үндэһөөр Германиин зүүн ба баруун хубинуудай экономикодо ехэ хохидол ушаруулагдаа. Баруун германска фирмэнүүд Германска Демократическа Республикатай худалдаа наймаанай холбоотой байһаниигаа түлөө бонниско правительствын зүгһөө мүрдэгдэжэ, хэһээгдэдэг байгаа. Американецууд Германска Демократическа Республикын долларово тоосоое хуряан абаа.

Американска дурадхал хадаа имагтал пропагандистска зорилготой хорото ааша гэжэ сэгнэгдэхэ болохо байна. Хэрбээ США-гэй правительство немецкэ арадта туһалхые үнэхөөр хүсэһэн байгаа һаа, тэрэ хадаа германска дотоорой худалдаа наймаандахи бүхы хизаарлалтануудые нэн түрүүн болюулха, немецкэ дотоодын ба гадаадын худалдаа наймаанай сүлөөгэй түлөө һаналаа мэдүүлхэ, Шуманай түсэбые үгы болгохо ёһотой байгаа. Боннско ба парижска сэрэгэй логоворнуудые хэрбээ США-гэй правительствын үгы болгоо һаань, германска асуудалые эбэй ёһоор шиидхэхын тулада 4 гүрэнэй конференци зарлахын түлөө һаналаа мэдүүлээ һаань немецүүдтэ эгээн ехэ туһаламжа болохо байгаа. Германска Демократическа Республика гэнтэ иимэ анхарал оролдолгые гэнтэ гаргаһан американска империалистнууд Баруун Германидахи миллион хахад худэлмэрингүйшүүлэй хангалгадаха ба худэлмэри абаха тухай нилээд ехэ анхарал оролдолго табиха ёһотой байгаа.

Германска Демократическа Республикын правительство США-гэй правительствын дурадхалые доромжолго мүн гэжэ харана, бүхы дэлхэй дээрэ национальна доромжолгын буултатай хаа хаанагүй холбоотой «туһаламжын американска акциинуудһаа» арсана. Германска Демократическа Республикын худалдаа наймаанда дайсан харшаар хандалгаһаа американецүүдай ба Аденауэрай арсаа һаань, Германска Демократическа Республикын тоосоонуудые сүлөөлөө һаань, хоорондын тэгшэ эрхэ дээрэ үндэһэлэгдэһэн худалдаа наймаанай таарамжатай хэрэгүүд байжа болохо юм. Хэндэшье хэрэггүй американска үни удаан дарагдаһан бараануудые ба жажалха резинкэ худалдан абаха ямаршье һанаашалга байхагүй.

Германска Демократическа Республикын США-гэй бараануудые дулдыданги байһан хэбэртэй һанал бодолые США-гэй хэблэл бии болгоно гэжэ тэмдэглэжэ шухала байна.

Хүнүүдые мэхэлхэ зорилготой байһаниие энээн дээрэһээ тодорхой харагдана. Дэлхэйн демократическа рынокэй оронуудта хамаададаг Германска Демократическа Республикын правительство Советскэ Союзтай, Хитадтай, Польшотой, Чехословакитай, Венгритэй, Болгаритай, Румынитай али алиндаа ашагтай худалдаа наймаанай хэлсээнүүдые баталба, энэ правительство Германска Демократическа Республикада Советскэ Союзай эльгээхэ бараанууд тухай нэмэлтэ хэлсээ мүнөө хэжэ байна.

Вьетнамай арадай армиин тэмсэл

ПАРИЖ, июлиин 13. (ТАСС). Франс Пресс агентствын Сайгонско корреспондентын мэдээсэлһэнэй ёһоор, июлиин 11—12-ой үдэрнүүдтэ Вьетнамай арадай армиин частьнууд Сайгонһоо баруун урагшаа 120 километрын газарта байһан Миторойоной 8 постнуудые дайсадһаа сүлөөлбэ.

КОРЕЙДЭХИ СОБЫТИНУУД

АРАДАЙ АРМИИН ГЛАВНА КОМАНДОВАНИИН МЭДЭЭСЭЛ

ПХЕНЬЯН, июлиин 13. (ТАСС). Корейскэ Арадай Демократическа Республикын Арадай армиин Главна командовани июлиин 13-да иигэжэ мэдээсэбэ: үнгэрһэн үдэр Корейскэ Арадай армиин ба Хитадай арадай һайндуратанай частьнууд Ионьчхонһоо баруугаар ба Чанпхенлиин районд нютагай шанартай байлдаанууд хэбэ. Фронт дээрэ хубилалтануудгүй болоогүй.

Июлиин 13-най һүни американска агаарай дээрэмшэд Аньжу ба Хванчжу районой һуурин газарнуудта дахин добтолгонуудые хэжэ, зэрлигээр бомбодобо.

Итальянска социалистическэ партиин нүлөөнэй ургалга

РИМ, июлиин 13. (ТАСС). Итальянска олон гражданинууд Итальянска социалистическэ партиин зэргэдэ орожо байна гэжэ «Аванти» газетэ мэдээсэбэ. Гансахан июнь һарын турша дотор Флоренцидэ социалистическэ партида ороходо тухай мэдүүлгэнүүдые 800 ажалшад үгэбэ, июлиин түрүүшын үдэрнүүдтэ тиимэ 135 мэдүүлгэнүүдые хүнүүд үгэһэн байна. Ливорнодо һүүлшын үдэрнүүдтэ социалистическэ партида 137 ажалшад оробо. Козинца город 109 хүн тус партида оробо, 50 гэшүүдтэй социалистическэ партиин шэнэ секци Валлекупола нютагта (Риети провинци) бии болгогдоо. Витербо ба Перуджа провинцинуудта олон тоото гражданинууд Итальянска социалистическэ партиин зэргэнүүдтэ оробо.

Германиин нэгэдэл тухай хэлсээнүүдэй түлөө

БЕРЛИН, июлиин 13. (ТАСС). АДН агентствын дамжуулһанай ёһоор, Баруун Германиин буржуазна хэблэл Германиин нэгэдэл туйлаха зорилгоор агуухэ дүрбэн гүрэнэй конференци хэхые улам бүри эрижэ байна. Жэшээлхэдэ, «Миттель—Байерише Цейтунг» газетэ «Хайшан гээд, шадаал һаа богони болзор соо, шүүа адхаралгагүйгөөр Германи нэгэдүүлэгдэжэ болохоб» гэһэн асуудалые хараха зуураа, иимэ тобшолол хэбэ: «Германиин нэгэдэлэй программые зохёожо байгаа партиие лэ һайн гэжэ тоолохо хэрэгтэй».

Тегеранда арестнууд хэгдэнэ

ПАРИЖ, июлиин 11. (ТАСС). Франс Пресс агентствын корреспондент Тегеранһаа иигэжэ дамжуулна:

Иранай демократическа залуушуулай федерациин эмхидхэһэн түрүүшын фестивальда хабаадахын тула провинцинуудһаа Тегеран ерэһэн залуушуулай дунда июлиин 9-нэй ба 10-най үдэрнүүдтэ арестнууд хэгдэбэ. Бүхы дээрээ 85 хүн арестовалагдаа.

Суглаануудые эмхидхэхэ зуураа, тэдэ залуу хүнүүд Тегеранда сэрэгэй байдалые бии болгохо тухай захиралтые эбдэбэ гэжэ полицейскэ управлени мэдүүлнэ.

Москва. Москва — Харьков — Киев — Минск — Москва гэһэн маршрудаар шоссейнэ харгыгаар олон үдэрэй турша соо велосипедээр урилдаанда илагшадта июлиин 6-да «Динамо» гэжэ Центральна стадион дээрэ баярай оршон байдала шангууд барюулагдаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: велосипедээр урилдагшадай парад. Мүрысөөндэ илаһан Советскэ Армиин Центральна Байшангай команда түрүү зэргэдэ ябана.

ТАСС-эй фотохроникэ.

ЗАКАМЕНАЙ АЙМАГТА

МАЛДАА ТЭЖЭЭЛ БЭЛДЭНЭ

Мэлэ-Бортын сомоной Калининай нэрэмжэтэ колхоз малдаа элдэб янзын набшаһата тэжээл бэлдэнэ. Нёдондоной-хидоо орходоо энэ жэлдэ һүрагүй ехээр силос даража, малдаа гүйсэд хүрэхэ тэжээлэй бата бэхи база байгуулхые оролдоно.

Энэ ажалда һургуулиин үхибүүд, хүгшэд, малшад ба таряанажалай бригаднуудхид эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

ТАРЯА ХУРЯАЛГАДА БЭЛДЭНЭ

Улэкчинэй сомоной «1-ое Мая» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Н. Гончиков) таряа хуряалгада бэлдэжэ захалаа. Тус колхоз жатка, молотилка, сеялкэ гэхэ мэтын олохон машинануудые заһабарилаад, бусад шухала хэрэгсэлэй зэр зэмсэгүүдые заһабарижа байна.

ШЭНЭ БАРИЛГАНУУД

Аймагай центр—Цакир тосхон улам үргэдэжэ, шэнэ барилганууд олоороо бодожо байна.

Мүнөө дунда һургуулиин хоёр дабхар байшангай барилга һуралсалай жэлэй эхилтэр дүүргэгдэхээр хараалагдана. Аймпотребсоюзай конторын байшан, ажалшадай байрын олон гэр байранууд баригдаба. Тиин аймагай центр болбосон гоё түхэлтэй тосхон болоожо байна.

ТҮРҮҮ БИБЛИОТЕКЭ

Мэлэ-Бортын сомоной Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой дэргэдэхи худөөгэй библиотекэ үбһэнэй кампаниин үедэ ажалшадай дунда ниитэ-политическэ худэлмэри һайнаар ябуулна. Библиотекые даагша Борис Шойдонов бригаданuудаар ябажа, ажалшадта газетэ, журналнуудай һонинуудые уншажа үгэхэһөө гадна, тэдэние ураһайханай, худөө ажахын, политическэ болон бусад номуудаар хангана.

КОЛХОЗУУД АВТОМАШИНА АБАХАНЬ

Санагын сомоной «Коминтерн», Мэлэ-Бортын сомоной Калининай нэрэмжэтэ колхозууд гүрэндөө һү тусэбһөө гадуур тушааһанай түлөө автомашинануудые абахань.

Колхозуудай һү тушаажа машинануудые абалга хадаа манай Эхэ ороной хүсэтэ технинын ургалтын, колхозуудай ажана байдалай хүгжэлтын бодото гэршэ болоно.

Ц-Д. Сагаев.

Худөө нютагууд кинофикацилагдана

Заиграйн аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо, Үнэгэтэй, Хуушан ба Шэнэ Брянь тосхонуудта киноустановкынууд һаяхан тодхогдобо. Эдэние тодхоһоной һүүлээр Заиграйн аймагай тосхонууд бултадаа киноустановкотой болоо.

Энэ жэлдэ республика дотор 30 гаран худөөгэй клубуудта киноустановканууд тодхогдожо, «КПС», «Украина» гэжэ киноаппарадуудаар ба «Киев» гэжэ маркын нүдэл электростанцинуудаар бүри хангагдаа.

Табадахи табанжэлэй түсэб ёһоор республикын бүхы тосхонууд киноустановкотой болохо гэжэ хараалагдаһан байна.

Н. Улусова.

Редактор Б. Ц. ЦЫЖИПОВ.

ҮБҺЭШЭН

(Түгэсхэл).

—Зай, булта сугларба гү?—гээд Дондок һууриһаан бодоно:—Манай отрядайхид хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ, үбһэ хуряалгын түрүүшын үдэрһөө ажалай үндэр бүтээсэ туйлаба. Үсэгэлдэрэйхидэ орходоо мүнөөдэр бүри һайнаар худэлмэрилөөбди. Мүнөөдэр машинист Зоригтын Дугар гушан гурба шахуу гектар, Цоктын Цырендоржо гушан хоёр гектар сабшаа. Трактораар тармагша Сыдыбэй Сырыгма зуун дала, машинаар һүри хаягшад Жаргалай Бата, Жигмидэй Гунгар хоёр зуун жаран гурба, сомоо нюруулагша Будын Дулсан зуун таби, тракторна волокушаар үбһэ шэрэгшэ Базарай Ендон зуун дүшэн зургаан процент гэхэ мэтээр эдэнэр нормонуудаа үлүүлэн дүүргэбэ...

Энэ үедэ өөрынгөө процентые дуулахаяа тэбшэ ядан үндэлзэжэ һууһан Сыдыб үбгэн:

— Үгы юрдөө минии сабшааша хэды болооб? Юундэ хэлэнэгүйбши?—гээд, гааһаяа аманһаа мулталан дүтэлбэ.

—Сыдыб абгай хүлисэгты. Мэнэ хэлэхээ байнаб,—гээд, Дондок бултанда хандана. — Нүхэд, шагнагты! Сыдыб абгаймнай үдэрэйнгөө даалгабарине ерэн процент дүүргэжэ, иимэ үндэр наһатайшеһаа яһала оролдосотойгоор худэлмэрилһэнэ харуулаа...

Үбгэжөөл энээние дуулахадаа урмаа таһарба: —Юу хэлэнэш, зуу хүрэбэгүй гэшэ гү? Юрдөө зуб бодоо гүш? Ши, Бахана учетчик хүн хадаа бодоод үзэл даа... Нэрэй тиимэ гэхэ бэ. Эээ... Жаалда-жаабра, хяара-хяамра ехэ. Үшөө хэды далайжа ядаа һэнбиб. Үдэр хажуурааса сохиһоор хэмһээ удаан болоодхино һэм. Хари тиихэл һэн... Тракторааар сабшадаг һаа, иигэжэ норможо дүүргэжэ ядажа абахалгүй һэм, — гэжэ баггүй гэмэрһээр полевой стан руугаа оробо.

—Сыдыб абгай, һуугыт даа үшөө, үльгэр тууржаяа хөөрыт,—гэжэ Бахана хойноһоонь ооголбо. Сыдыб үбгэн дуугарбагүй, шанга шангаар шуухиран, дэрэ дэбисхэрээ онгиргожо, гэр соо унтариая түхеэрнэ хэбэртэй.

—Болиидаа, Бахана. Аба мүнөө юумэ хөөрэхөөр бэшэ байна хаям,—Сырыгма Баханын хансыһаа угзаран, бүтүүхэн энеэнэ. —Үглөө нормоёо дүүргэхэдөө одоол хашартайгаар хөөрэхэ байха даа,—гэжэ шэбэнэбэ. Энээние харахадаа Цырендоржын нюдэниинь далдирхадал гэжэ нидхэжэ буулган, харанхы руу шургаадхиба. Цырендоржын зүрхэниинь шангаар сохилно, толгой соонь элдэбын сошоргонги бодолнууд гүйлдэнэ. «Дурагүй... Дурагүй гээшэ гү? Юрдөө энэ Баяртынхида дурлаа гү? Нэгэ юумэ шиидэхэгүйдөө маманда тэерһэн юумэдэл ябанаб» гэжэ Цырендоржо бодобо.

* * *

Сырыгмагай полевой стан тээшэ ошожо ябатарынь гэнтэ Цырендоржо гарһаань бараадхиба.

—Үй, залд гэшэбэлби,—Сырыгма мэгдүүгээр дуугарба,—Юундэ хүниие айлгаабши...

—Хүлисэ. Би шамтай уулзахаар хүлээжэ байгааб,—гэжэ Цырендоржо зүд түргэн дуугарба.

—Ягаа удаан зүрхэлжэ ядаа гээшэбши?..

—Сырыгма, ошоеыл даа иишэхээ, хөөрэлдэе. Нэгэ юумэ хэлэхэ һанаатайб,—Цырендоржо зүрхэсэн, Сырыгмае һугадахаяа һанана.

—Орхил даа, Цырендоржо...

—Сырыгма, байшш даа, хөөрэлдэе...

—Дэмы юумэ шашалдаха дурамгүй. Залхуум хүрэнэ... Унта, ошожо...

—Аа... Залхуушни хүрэшоо бы... Ойлгосотой ха...

—Тиигэ, залхуутай байнаш...

—Хай Баханатай хөөрэлдөө һаа, залхуурхагүй һэн хаш...

—Үгы аабдаа... Таагаалши.

—Таангүй яаха һэнбиб.

—Бэрхэш. Баяртай,—гэжэрхёод, Сырыгма гэртэ орошобо. Цырендоржо хойноһоонь гайхангаар хаража, һанаа алдан зогсоно. Һүүлэнь унтари дээрээ ошоод, бодолгото болон, унтажа ядажа нилээд удаан хөөр харахад хэбтэбэ. «Дурагүй, дурагүй гээшэ гү?» гэһэн үгэнүүд толгой соонь дахин үймэлдэнэ, ябтарна. Баһа тугаар Дондогой хэлэһэн гушан хоёр гектар тушаа һэжэг түрэн, «Дугарһаа баһые сабшаагүйл ёһотой, тэйрооноёо туйлижа мэдэжэр ха юм. Энэ Бахана нэгэ юумэ хээл хаш. Үглөө зорюута өөрөө хэмжээд үзэхэлби» гэжэ шиидэнэ. Тиин хэбтэтэрээ энеэлүүгүй нюдэдынь анидаад, Цырендоржо унтаһанаашье мэдэнгүй унташоо һэн.

Сырыгмагай унтаридаа ошоходонь, Дулсаниинь үшөө унтаагүй хэбтэбэ: — Сырыгма, хэнтэй тэндэ шэбэнэлдэнэш даа?—гэбэ.

—Цырендоржотой даа. Хөөрэлдэхээ һанаа юм ха,—гэжэ Сырыгмань хэлээд, хоюулан бүтүүхэн энеэлдэбэ.

—Цырендоржошни һайн зантай хүбүүн даа. Намда дурладаг һаань, би баһал дурлашаха һэм, — гэжэ Дулсаниинь сэдьхэлээ худэлгэн аргаахан энеэбэ.

—Мэдэнэб, тиимэ гэжэ. Һайн хүбүүн юм...

—Тээд юундэ интэрынь тамалаа хүмши?

—Зосоомни нэгэ шолмохон бии болошоод, тиигүүлжэл байдаг. Үшөөл тамала, үшөөл зобоо гэжэл гэжэл байна хэбэртэй,—гээд, Сырыгма аргаахан энеэбэ.

—Сырыгма, ямар хатуу зосоохитой гээшэбши даа. Цырендоржо хайратай байнал...

Тиигээд Дулсан Сырыгма хоёр өөһэд өөһэдынгөө зосоохоо болготоо болон хэбтэтэрээ үргэнэниинь хүрэжэ, бүхөөр унташана.

Һүнингөө уншагаар дууе татан боргооһонуудай һииналдаханъ, Улаан Элһэнэй нуурай дүмүүхэнээр салгидахань, тэрэнэй саагуур боотолнуудай хонгирхонь үбһэ нэгооной оёорто дуураха һууһан болжомуурнуудай үе—үе нойрмогоор шэг-шэг гэлдэжэ абяантай нэгэдэн, полевой станай нээлгэтэй сонхоор хэмгүй һонороор дуулдана.

Энэл даа, зунай сэлгээ һүниин хүгжэм! Үглөөдөр улам эршэтэйгээр ажаллахаяа амаржа байһан хүнүүдэй бүүбэйлһэн аятай гоёхон хүжэм.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, Ленина 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора — 7-85, отв. секретаря—3-23. Отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 10-17, пропаганды и переводов — 6-84, культуры и быта, промышленности — 4-52, мест. информации и писем—11-05. Для междугородных переговоров— 16.

Н—00579. Типография Управления по делам полиграфической промышленности, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР.